РЕФЕРАТИВНО-НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ

ISSN 2521-1463

СУДОВО-ПСИХОЛОГІЧНА ЕКСПЕРТИЗА.

Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці

ОНЛАЙН-ЖУРНАЛ ЗАСНОВАНО У 2016 РОЦІ

НОМЕР ЖУРНАЛУ

№ 2 (19)

Березень – квітень 2018 р.

DOI 10.53672/ej.2.2018

expertize-journal.org.ua

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Назаров О. А.
Євдокимова Н. О.
Кириченко О. А.
Калинка Г. І.
Цільмак О. М.
Мотлях О. І.

Барко В. І.
Лефтеров В. О.
Коренюк П. І.
Алікіна Н. В.
Попова Г. В.
Вітомський Ю. Л.

Землянська О. В.

Чернякова О. В.
Большаков С. І.
Тунтула О. С.
Ткач Ю. Д.
Єгорова Т. М.
Лисенко А. Б.

Шаповалов В. О.
Савкіна Т. В.
Савостін О. П.
Безушко С. В.
Вербина Ю. В.
Хлонь О. М.

Інститут психологічної експертизи і поліграфа Kyiv

ВИДАЄТЬСЯ ЗА СПРИЯННЯ

Київського міжнародного судово-експертного інституту психологічної експертизи і досліджень на поліграфі

ROR 02xc7et08

Номер на сайті

ISSN 2521-1463

ЗАСНОВНИК І ВИДАВЕЦЬ
Назаров Олег Анатолійович
канд. психол. наук, доцент, ветеран війни — учасник бойових дій з 2015 року, суб'єкт ветеранського підприємництва, судовий експерт

ВИДАВНИК НАЗАРОВ О. А.

DOI: 10.53672/ej.2.2018

Судово-психологічна експертиза

Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці

Реферативно-науковий online журнал

Електронне видання

Виходить один раз на два місяці

Засновано у травні 2016 року

2018, № 2 (19)

березень – квітень 2018 р.

Київ

expertize-journal.org.ua

DOI: 10.53672/ej.2.2018[1]
ISSN 2521-1463 (Online)
EAN-13 9772521146000
УДК 159:34(05)+159:371(05)+347.948
ББК 67.5:88.4
С89

Ідентифікатор медіа R40-05509 (рішення Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення від 26.09.2024 № 2785)

Засновник і видавець: кандидат психологічних наук, доцент, ветеран війни — учасник бойових дій, суб'єкт ветеранського підприємництва Назаров Олег Анатолійович[3]

Видається за сприяння ТОВ «Київський міжнародний судово-експертний інститут психологічної експертизи і досліджень на поліграфі», ROR 02xc7et08[2]

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції серія ДК № 8355 від 09.06.2025

С89 **Судово-психологічна експертиза.** Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці : реферат.-наук. online журн. — 2018. — № 2 (19) (березень – квітень 2018). — 62 с. — URL: expertize-journal.org.ua.

Журнал присвячений теорії і практиці судово-психологічної експертизи, застосуванню поліграфа та інших спеціальних знань у юридичній діяльності. Номер містить оригінальні статті й реферати праць з юридичної психології, судової експертизи та суміжних галузей, а також новини журналу й розділ «Новини інженерної психології та психотехніки».

Для судових експертів, психологів, поліграфологів, правників, науковців і здобувачів освіти.

УДК 159:34(05)+159:371(05)+347.948

Редакційна колегія не завжди поділяє позицію авторів. Рукописи можуть рецензуватися і не повертаються. За точність викладеного матеріалу та достовірність інформації, що міститься в опублікованих матеріалах, відповідальність несуть автори. Зміни тексту та скорочення, що не впливають на зміст матеріалів, а також їх перейменування вносяться редакцією без узгодження з автором. Комерційне використання матеріалу заборонено. Авторські права належать їх авторам. Видання практикує політику негайного відкритого доступу до опублікованого змісту.

Електронна сторінка номера — див. «Посилання»[1]

Журнал включено до: Google Scholar, ISSN Portal, Crossref, Реєстр наукових видань України, Polska Bibliografia Naukowa (PBN), Реєстр суб'єктів у сфері медіа.

Випуск сформовано в електронному архіві журналу з матеріалів, оприлюднених на сайті видання; дати першого оприлюднення зазначено біля кожного матеріалу.

© Автори матеріалів, 2018
© Видавник Назаров О. А., оформлення PDF-версії, 2018

Редакційна колегія

Головний редактор — видавець (засновник видання)

Назаров О. А. — канд. психол. наук, доцент, ветеран війни — учасник бойових дій, суб'єкт ветеранського підприємництва, атестований судовий експерт за спеціальністю 14.1 «Психологічні дослідження» (стаж експертної діяльності з 2000 р.), поліграфолог, правознавець

Заступники головного редактора

Євдокимова Н. О. — д-р психол. наук, професор; ПВНЗ «Міжнародний класичний університет ім. Пилипа Орлика», ДВНЗ «Ужгородський національний університет» (психологічні науки)

Кириченко О. А. — д-р юрид. наук, професор; ПВНЗ «Міжнародний класичний університет ім. Пилипа Орлика» (юридичні науки)

Відповідальний секретар

Калинка Г. І. — ПВНЗ «Міжнародний класичний університет ім. Пилипа Орлика», здобувач ступеня доктора філософії (юридична психологія)

Члени редакційної колегії

Цільмак О. М. — д-р юрид. наук, канд. психол. наук, професор; Одеський державний університет внутрішніх справ

Мотлях О. І. — д-р юрид. наук, професор, заслужений юрист України; Національна академія внутрішніх справ

Барко В. І. — д-р психол. наук, професор; Державний науково-дослідний інститут МВС України

Лефтеров В. О. — д-р психол. наук, професор; Національний університет «Одеська юридична академія»

Коренюк П. І. — д-р екон. наук, професор, академік Академії економічних наук України; Дніпровський державний технічний університет

Алікіна Н. В. — канд. психол. наук, старший науковий співробітник, експерт вищого кваліфікаційного класу

Попова Г. В. — канд. психол. наук, доцент; НТУ «Харківський політехнічний інститут»

Вітомський Ю. Л. — канд. психол. наук, доцент; Київський університет інтелектуальної власності та права НУ «ОЮА»

Землянська О. В. — д-р психол. наук, професор; професор кафедри соціології та психології факультету № 6 Харківського національного університету внутрішніх справ, полковник міліції у відставці

Чернякова О. В. — канд. психол. наук, доцент; Київський університет інтелектуальної власності та права НУ «ОЮА»

Хлонь О. М. — канд. психол. наук, доцент; Київський університет інтелектуальної власності та права НУ «ОЮА»

Большаков С. І. — канд. військ. наук, доцент; ТОВ «Науково-дослідний інститут судової експертизи та оцінки», атестований судовий експерт

Тунтула О. С. — канд. юрид. наук, доцент; Чорноморський національний університет ім. Петра Могили

Ткач Ю. Д. — канд. юрид. наук; Одеський державний університет внутрішніх справ

Безушко С. В. — канд. пед. наук, доцент; ПВНЗ «Міжнародний класичний університет ім. Пилипа Орлика»

Вербина Ю. В. — канд. психол. наук, доцент; ПВНЗ «Міжнародний класичний університет ім. Пилипа Орлика»

Єгорова Т. М. — старший науковий співробітник; Харківський НДІ судових експертиз ім. М. С. Бокаріуса (Полтавське відділення), атестований судовий експерт

Савкіна Т. В. — старший науковий співробітник; Харківський НДІ судових експертиз ім. М. С. Бокаріуса, атестований судовий експерт

Савостін О. П. — старший судовий експерт; Одеський НДІ судових експертиз, атестований судовий експерт

Лисенко А. Б. — експерт-поліграфолог; Міжнародна асоціація професіоналів у поліграфології (AIPP)

Шаповалов В. О. — експерт-поліграфолог, атестований судовий експерт; ГО «Колегія поліграфологів України»

Зміст

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ 4

ПЕРЕДМОВА 8

РОЗДІЛ 1. НАУКОВІ ПУБЛІКАЦІЇ (СТАТТІ, РЕФЕРАТИ СТАТЕЙ) 10

1.1. Теорія та історія застосування спеціальних знань *10*

Зубовський Д. С. Феномен психічної травми та явищ, які з нею пов'язані 10

Собчик Л. Н. Психологічні проблеми екстремальної поведінки школярів 13

1.2. Проблемні аспекти застосування поліграфа *16*

Популярно про складне: художні фільми й телесеріали про вивчення невербальної поведінки людини, профілювання особистості злочинця та тестування на поліграфі 16

Carnicero S. Колишній офіцер ЦРУ дає уроки, як розпізнати неправду в розмові зі співрозмовником 18

В період з 13 по 15 квітня 2018 року, вперше в Україні, було проведено семінар з професійного профайлінгу 21

В місті Дніпрі (Україна) розпочато розробку нового вітчизняного поліграфа «Астрея», вартість якого може не перевищувати 25 000 гривень 22

Назаров О. А. Міжнародні стандарти ASTM в галузі психофізіологічної детекції прихованої інформації: плюси та мінуси, які вони несуть фахівцям поліграфологам в Україні. 25

Тракалюк О., Кузьменко М., Зубовський Д. Передовий досвід впровадження процедури опитування з використанням поліграфа в діяльності силових структур зарубіжних країн 28

1.3. Судово-психологічна експертиза *31*

Основи судової психіатрії: судово-психіатрична експертиза за справами про не усвідомлення власних дій під час складання заповітів . 31

Петренко В. Потрібні психологічні знання для встановлення показання щодо направлення на судово-психіатричну експертизу неповнолітніх 33

Основи судової психіатрії: приклад проведення очної амбулаторної психіатричної експертизи (бесіда психіатра з підекспертним) 36

1.4. Правове та науково-прикладне забезпечення професійної діяльності . *38*

Верховний Суд України. Тлумачення поняття "вплив тяжкої обставини" та "вкрай невигідні умови" для визнання недійсним правочину за статтею 233 ЦК України роз'яснені Постановою Верховного Суду України у справі № 6-551цс16 від 06 квітня 2016р. **38**

РОЗДІЛ 2. НОВИНИ ЖУРНАЛУ **42**

В Україні вперше проведено курс підвищення кваліфікації українських поліграфологів у відповідності до міжнародних стандартів **42**

Психологія злочинів у сфері електронної інформації **42**

21 квітня 2018 року ГО "Всеукраїнським науково-дослідним експертним союзом" проводиться семінар на тему: "Проблемні питання сучасного стану регулювання судової експертизи в судочинстві України" **43**

В апеляційних судах з 2012 року були введені посади психологів. Які особливості їх роботи? **43**

23 квітня в Україні відзначають Всеукраїнський день психолога (мова оригіналу — російська) **43**

РОЗДІЛ 3. НОВИНИ ІНЖЕНЕРНОЇ ПСИХОЛОГІЇ ТА ПСИХОТЕХНІКИ **46**

Система професійного психофізіологічного відбору працівників для робіт підвищеної небезпеки **46**

ЧИТАЧІ ТАКОЖ ШУКАЮТЬ **50**

ВИМОГИ ДО СТАТЕЙ І ТЕЗ АВТОРІВ **53**

ВІДОМОСТІ ПРО ЖУРНАЛ **56**

ВИХІДНІ ДАНІ **62**

СЛОВО РЕДАКЦІЇ

Передмова

Наш журнал — реферативно-науковий. Поряд з авторськими статтями, які вперше публікуються саме тут, ми подаємо реферати вже опублікованих праць: наукових статей, посібників, оглядів судової практики, офіційних документів. Реферат стисло передає зміст першоджерела; біля кожного такого матеріалу є позначка «Реферат», анотація та бібліографічний опис першої публікації. Так журнал показує, що нового з'явилося в науці й практиці, і веде читача до оригіналу.[1]

Шановні колеги! Судова експертиза — професія для тих, хто не зупиняється на першому поясненні. Номер 2018, № 2 (19) за березень–квітень 2018 року пропонує 12 матеріалів про поліграф і виявлення обману, профайлінг і невербальна поведінка, судово-психіатрична експертиза.

> *Новина зі світу судової експертизи. У квітні 2018 року в Каліфорнії заарештували Джозефа Джеймса Деанджело, підозрюваного у справі «Вбивці з Золотого штату». Слідчі вийшли на нього, завантаживши ДНК з місця злочину на генеалогічний сайт GEDmatch; йому висунули обвинувачення у восьми вбивствах, його також підозрювали в 45 зґвалтуваннях, а останній відомий злочин датовано 1986 роком.* [2]

Можливо, саме ваше дослідження стане наступною сторінкою історії судової експертизи. Читайте, сперечайтеся, пишіть до журналу — і повертайтеся до архіву номерів по нові матеріали.

Редакція журналу

REFERENCES

1. DSTU 3017:2015. Informatsiia ta dokumentatsiia. Vydannia. Osnovni vydy. Terminy ta vyznachennia poniat [Information and Documenta-

tion. Publications. Main Types. Terms and Definitions]. [Chynnyi vid 2016-07-01]. Vyd. ofits. Pp. 4.14.2.2, 4.14.2.7. Referaty prats, opryliudnenykh ranishe, podano iz zaznachenniam imeni avtora ta dzherela zapozychennia vidpovidno do p. 1 ch. 2 st. 22 Zakonu Ukrainy "Pro avtorske pravo i sumizhni prava" vid 01.12.2022 № 2811-IX; akty orhaniv derzhavnoi vlady ta ofitsiini dokumenty sudovoho kharakteru ne okhoroniaiutsia avtorskym pravom (p. 3 ch. 1 st. 8 tsoho Zakonu). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20 (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

2. In Hunt For Golden State Killer, Investigators Uploaded His DNA To Genealogy Site. NPR, 27.04.2018. URL: https://www.npr.org/sections/thetwo-way/2018/04/27/606624218 (data zvernennia: 04.11.2026).

Розділ 1. Наукові публікації (статті, реферати статей)

Позначки: «Анотація» — оригінальний матеріал, уперше оприлюднений у журналі; «Реферат» — виклад праці або офіційного документа, уперше оприлюднених в іншому виданні чи на іншому ресурсі; під кожним рефератом наведено відомості про першу публікацію. До наукових публікацій подано розширену анотацію українською мовою з ключовими словами та англомовну анотацію (Abstract, Keywords); наявний DOI зазначено біля відомостей про оприлюднення. Цифри у квадратних дужках відсилають до списку References після кожної публікації: описи за ДСТУ 8302:2015, українські й російські назви подано латиницею (транслітерація за постановою Кабінету Міністрів України від 27.01.2010 № 55), їхній переклад англійською — у квадратних дужках.

Читачеві. За кожною публікацією цього номера стоять реальні справи: кримінальні провадження, сімейні спори, позови про відшкодування моральної шкоди, перевірки із застосуванням поліграфа. Анотація допоможе швидко зорієнтуватися, а повний текст за посиланням відкриє методики, аргументи сторін і правові позиції Верховного Суду, які можуть знадобитися у вашій наступній справі. Читайте, порівнюйте з власною практикою і діліться знайденим з колегами.

1.1. ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ЗАСТОСУВАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАНЬ

Феномен психічної травми та явищ, які з нею пов'язані[1]

Зубовський Д. С.

Оригінальна публікація · оприлюднено 29.07.2018

Анотація. Тези Д. С. Зубовського присвячено історичним витокам знань про психічну травму. Автор відштовхується від уста-

леного академічного уявлення, за яким перші описи психотравми пов'язують з іменем З. Фрейда та з досвідом Першої світової війни, відтвореним у романах Е. М. Ремарка, тоді як посттравматичний стресовий розлад (ПТСР) отримав більш-менш чітке наукове осмислення лише впродовж останніх тридцяти років. Мета роботи – показати, що описи наслідків психічної травми значно давніші. Матеріалом аналізу обрано «Епос про Гільгамеша», поетичний твір давньосхідної літератури, який складався близько півтора тисячоліття починаючи з XVIII–XVII ст. до н. е., був записаний аккадською мовою на глиняних табличках і увібрав давні шумерські перекази. Методом слугує психологічне прочитання епічного тексту: фрагменти, що описують реакцію Гільгамеша на агонію і смерть найближчого друга Енкіду, автор зіставляє з діагностичними ознаками ПТСР. Показано, що втрата друга спричиняє в героя «екзистенційне потрясіння» базових уявлень про скінченність людського життя. Гільгамеш одягає одяг покійного, уникає спілкування, усамітнюється в пустелі, безцільно блукає, його не полишають нав'язливі думки про пережите горе, відчуття безпорадності й страх власної смерті. У висновках Д. С. Зубовський доводить, що в наведених рядках чітко простежуються почуття відстороненості, скорочення перспективи майбутнього та постійна безпорадність; разом зі стійкими болісними нав'язливими спогадами про трагедію ці ознаки відповідають чинному визначенню ПТСР у міжнародних психіатричних класифікаціях. Отже, перший відомий і доволі точний опис наслідків психологічної травми, на думку автора, щонайменше на 4000 років давніший, ніж прийнято вважати. Тези становлять інтерес для психологів, психіатрів і судових експертів, які працюють з особами, що пережили травматичні події, і демонструють можливості використання епічних текстів як джерела з історії психотравматології.

Ключові слова: психічна травма, посттравматичний стресовий розлад, Епос про Гільгамеша, історія психотравматології,

горе, втрата близької людини, нав'язливі спогади, давньосхідна література.

The Phenomenon of Psychological Trauma and Related Phenomena

Zubovskyi D. S.

Abstract. Conventional academic accounts trace the first descriptions of psychological trauma to Sigmund Freud and to the experience of the First World War portrayed in the novels of Erich Maria Remarque, while post-traumatic stress disorder (PTSD) received a reasonably clear scientific definition only in the last three decades. In these conference theses, Zubovskyi D. S. argues that written descriptions of trauma sequelae are far older. The material analysed is the Epic of Gilgamesh, a work of ancient Near Eastern literature composed over roughly fifteen centuries from the 18th–17th centuries BC, recorded in Akkadian on clay tablets and drawing on earlier Sumerian legends. Using a psychological reading of the literary text, the author compares passages describing Gilgamesh's reaction to the agony and death of his closest friend Enkidu with the diagnostic features of PTSD. The loss causes an existential shock to the hero's basic beliefs about the finiteness of human life: he puts on his dead friend's clothing, avoids other people, withdraws into the desert, wanders aimlessly and is haunted by intrusive thoughts, helplessness and fear of his own death. The author concludes that these lines reveal a sense of detachment, a foreshortened sense of the future and persistent helplessness, which, together with recurrent distressing memories of the tragedy, correspond to the current definition of PTSD in international psychiatric classifications. In his view, the epic contains the earliest fairly accurate description of trauma consequences and pushes the history of the subject back by at least 4,000 years. The theses will interest psychologists, psychiatrists and forensic experts working with trauma survivors and show the value of literary sources for the history of psychotraumatology.

Keywords: psychological trauma, post-traumatic stress disorder, Epic of Gilgamesh, history of psychotraumatology, grief, bereavement, intrusive memories, ancient Near Eastern literature.

Вперше оприлюднено: сайт журналу «Судово-психологічна експертиза», 29.07.2018.

REFERENCES

1. Zubovskyi D. S. Fenomen psykhichnoi travmy ta yavyshch, yaki z neiu poviazani [The Phenomenon of Psychological Trauma and Related Phenomena]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2018. № 2 (19). URL: https://expertize-journal.org.ua/spetsialni-znannya/917-zubovskij-d-c-fenomen-psikhichnoji-travmi-ta-yavishch-yaki-z-neyu-pov-yazani (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

Психологічні проблеми екстремальної поведінки школярів[1]

Собчик Л. Н.

Оригінальна публікація · оприлюднено 29.07.2018

Мова оригіналу — російська; назву подано в перекладі.

Анотація. Л. Н. Собчик звертається до проблеми раннього виявлення підлітків, схильних до екстремальної поведінки, засобами психодіагностики. Вихідне положення статті полягає в тому, що методи діагностики особистісних властивостей розкривають приховані, не завжди очевидні аспекти внутрішньоособистісної дезадаптації підлітка, яка назовні проявляється неадекватною поведінкою, злочинними або суїцидальними вчинками. Мета авторки – привернути увагу педагогів і шкільних психологів до своєчасного виокремлення групи ризику та адресної роботи з нею. Як інструментарій для періодичних скринінгових обстежень учнів запропоновано дитячий і підлітковий індивідуально-типологічний опитувальник (ІТО), багатошкальний тест СМІЛ, колірний тест МЦВ, метод портретних виборів Сонді та методику діагностики міжособистісних стосунків (ДМО). Описано вікові чинники дезадаптації: загострення закладених природою рис темпераменту й характеру, гормональні зміни, пробудження сексуального інтересу, руйнування звичного образу «Я» у 13–15 років, когнітивний ди-

сонанс між «ідеальною» моделлю світу та реальністю, протестні реакції проти авторитарного тону дорослих, а також болісне самолюбство й підвищена чутливість до неповаги. Для нігілізму й бунтарства, суїцидальних думок і дисморфофобії наведено характерні профілі СМІЛ, колірні вибори та фактори Сонді. Детально схарактеризовано акцентуації характеру: епілептоїдну та збудливу (мстивість, раптова агресія, жорстокість в афекті), «слабкий» гальмівний тип (ведена роль у злочинних групах), циклотимну, істероїдну, психастенічну, сенситивну й експансивну шизоїдні. Авторка наголошує, що акцентуація є лише передумовою, а її реалізація залежить від вчасно розпізнаних індивідуальних особливостей. У дівчат частіше трапляються сенситивний, циклоїдний та істероїдний типи реагування з ризиком суїциду, у хлопців – імпульсивний та епілептоїдний. Піки профілю СМІЛ понад 75 Т-балів мають насторожувати соціальні служби, які покликані спрямовувати спонтанну поведінку й агресію в соціально прийнятну активність: спорт, заняття за інтересами, мистецтво. Стаття корисна шкільним психологам, психологам-експертам і фахівцям із профілактики правопорушень неповнолітніх.

Ключові слова: дитяча психологія, девіантна поведінка, психодіагностика, суїцидальна поведінка, агресивна поведінка, акцентуації характеру, підлітковий вік, скринінг, СМІЛ, профілактика правопорушень неповнолітніх.

Psychological Problems of Extreme Behaviour in Schoolchildren

Sobchyk L. N.

Abstract. Personality diagnostics can reveal hidden aspects of an adolescent's intrapersonal maladjustment that later surface as inappropriate behaviour, offences or suicidal acts. Sobchik L. N. argues that regular psychological screening of pupils allows school psychologists to detect aggressive or suicidal tendencies and drug use early and to begin corrective work in time. The proposed toolkit comprises the child and adolescent versions of the Individual Typological Questionnaire (ITO), the multiscale SMIL test, the MCV colour choice test, the Szondi

portrait choice method and the diagnostics of interpersonal relations (DMO). The paper describes age-related sources of maladjustment: sharpening of innate temperament and character traits, hormonal changes, awakening sexual interest, disruption of the self-image at 13–15 years, cognitive dissonance between an idealised model of the world and reality, and protest reactions against authoritarian adults. For nihilism and rebellion, suicidal ideation and dysmorphophobia, the author gives typical SMIL profiles, colour choices and Szondi factors. Character accentuations are reviewed in detail, including epileptoid and excitable, inhibited, cyclothymic, hysteroid, psychasthenic, sensitive and expansive schizoid types, with their likely routes into unlawful behaviour. Accentuation is treated as a predisposition rather than a fate. Girls more often show sensitive, cycloid and hysteroid reaction patterns associated with suicide risk, whereas boys show impulsive and epileptoid ones. SMIL peaks above 75 T should alert social services, which are expected to channel aggression into acceptable activities such as sport, hobbies and the arts. The paper addresses school psychologists, forensic psychologists and specialists in preventing juvenile offending.

Keywords: child psychology, deviant behaviour, psychodiagnostics, suicidal behaviour, aggression, character accentuation, adolescence, screening, SMIL, juvenile delinquency prevention.

Вперше оприлюднено: сайт журналу «Судово-психологічна експертиза», 29.07.2018.

REFERENCES

1. Sobchyk L. N. Psykholohichni problemy ekstremalnoi povedinky shkoliariv [Psychological Problems of Extreme Behaviour in Schoolchildren]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2018. № 2 (19). URL: https://expertize-journal.org.ua/spetsialni-znannya/918-sobchik-l-n-psikhologicheskie-problemy-ekstremalnogo-povedeniya-shkolnikov (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

1.2. ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ ПОЛІГРАФА

Популярно про складне: художні фільми й телесеріали про вивчення невербальної поведінки людини, профілювання особистості злочинця та тестування на поліграфі[1]

Оригінальна публікація · оприлюднено 01.04.2018

Мова оригіналу — російська; назву подано в перекладі.

Анотація. Науково-популярна добірка редакції журналу знайомить читачів з художніми фільмами й телесеріалами, у яких показано вивчення невербальної поведінки людини, профілювання особистості злочинця та тестування на поліграфі. Героями цих творів є поліграфологи, профайлери, кримінальні психологи – фахівці, для яких поведінка й особистість звичайної людини та злочинця становить предмет професійного аналізу. Інтерес до таких сюжетів укладачі пояснюють тим, що істину в них встановлюють не традиційними методами розслідування, а через з'ясування мотивів, характеру, звичок і слабкостей людини. Сімнадцять творів систематизовано за п'ятьма тематичними групами; для кожного зазначено країну, роки виходу, жанр, кількість серій і сезонів, режисера чи творця, подано стислий виклад сюжету й довідкові відомості. Першу групу представляє серіал «Обмани мене» (Lie to Me, 2009–2011), прототипом головного героя й консультантом якого був психолог Пол Екман. Друга група охоплює стрічки про профілювання та роботу підрозділів поведінкового аналізу, насамперед «Мислити як злочинець» (Criminal Minds) зі спін-офами. Третя присвячена залученню професійних психологів до розслідувань: «Метод Крекера» (Cracker), «Імітатор» (Copycat, 1995), «Менталіст» (The Mentalist) та ін. Четверта об'єднує сюжети про осіб із психічними відхиленнями, знання яких використовують для пошуку злочинців («Ганнібал», «Сприйняття»). П'ята стосується поліграфа: біографічний фільм «Професор Марстон і Диво-жінки» (2017) про Вільяма Марстона, квебекська стрічка Робера Лепа-

жа «Поліграф» (1996), в основу якої ліг випадок, коли сам режисер став підозрюваним і проходив перевірку на детекторі брехні, а також фільм «Детектор брехні» (Deceiver, 1997). До переліку ввійшли й шість серіалів російського виробництва; редакція зазначає, що станом на березень 2018 року вони не належали до заборонених до показу в Україні за даними Державного агентства з питань кіно. Добірка має довідковий характер і може слугувати ілюстративним матеріалом для викладання юридичної психології та популяризації професій поліграфолога, профайлера й кримінального психолога.

Ключові слова: невербальна поведінка, профайлінг, психологічний профіль злочинця, поліграф, детекція брехні, кримінальна психологія, художні фільми, телесеріали, популяризація професії.

Popular Science on Complex Matters: Feature Films and TV Series on the Study of Nonverbal Behaviour, Criminal Profiling and Polygraph Testing

Abstract. Feature films and television series often portray professionals who solve crimes by analysing human behaviour. This popular science compilation by the journal's editorial board reviews 17 films and series whose characters are polygraph examiners, profilers and criminal psychologists. The editors explain the appeal of such plots by the fact that the truth is established not by conventional investigative methods but by uncovering the motives, character, habits and weaknesses of a person. The works are arranged into five thematic groups, and each entry gives the country, years of release, genre, number of episodes and seasons, director or creator and a short plot summary. The first group is represented by Lie to Me (2009–2011), whose lead character was modelled on psychologist Paul Ekman, who also consulted on the series. The second covers criminal profiling and behavioural analysis units, notably Criminal Minds and its spin-offs. The third deals with professional psychologists involved in investigations, including Cracker, Copycat (1995) and The Mentalist. The fourth brings together stories in which people with mental disorders help to track down offenders, such as Hannibal and Perception. The fifth concerns the poly-

graph: the biopic Professor Marston and the Wonder Women (2017), Robert Lepage's Québec film Le Polygraphe (1996), inspired by an episode in which the director himself became a suspect and had to take a lie detector test, and Deceiver (1997). The list also includes six russian-made series; the editors note that, as of March 2018, they were not banned from screening in Ukraine according to the State Film Agency. The compilation serves as reference and teaching material for legal psychology courses and for promoting the professions of polygraph examiner, profiler and criminal psychologist.

Keywords: nonverbal behaviour, criminal profiling, offender profile, polygraph, deception detection, criminal psychology, feature films, television series, popular science.

Вперше оприлюднено: сайт журналу «Судово-психологічна експертиза», 01.04.2018.

REFERENCES

1. Populiarno pro skladne: khudozhni filmy y teleserialy pro vyvchennia neverbalnoi povedinky liudyny, profiliuvannia osobystosti zlochyntsia ta testuvannia na polihrafi [Popular Science on Complex Matters: Feature Films and TV Series on the Study of Nonverbal Behaviour, Criminal Profiling and Polygraph Testing]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2018. № 2 (19). URL: https://expertize-journal.org.ua/beskontaktnaya-diagnostika-lzhi/801-khudozhestvennye-filmy-teleserialy-o-izuchenii-neverbalnogo-povedeniya-cheloveka-profilirovanii-lichnosti-prestupnika-i-testirovanii-na-poligrafe (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

Колишній офіцер ЦРУ дає уроки, як розпізнати неправду в розмові зі співрозмовником[1]

Carnicero S.

Реферат · оприлюднено 29.03.2018

Мова оригіналу — російська; назву подано в перекладі.

Реферат. Реферат знайомить з англомовною відеолекцією колишньої співробітниці ЦРУ Сьюзан Карнісеро (Susan Carnicero), присвяченою ознакам неправди в поведінці людей, які приховують інформацію від співрозмовника. Як зазначено в рефераті, доповідачка має понад 20 років досвіду проведення співбесід, допитів і поліграфологічних досліджень, розробила програми поведінкового скринінгу, якими нині користується федеральний уряд США, і є партнеркою-засновницею комерційної компанії Qverity (Гринвілл, Південна Кароліна), що навчає зацікавлених осіб та організації виявляти приховувану інформацію. У лекції С. Карнісеро ділиться практичними прийомами встановлення прихованої інформації у професійній діяльності. Її підхід спирається на методологію, викладену в книжці «Шпигунська брехня» (Spy the Lie). За бібліотечним описом, книжку написали колишні офіцери ЦРУ Філіп Х'юстон (Philip Houston), Майк Флойд (Mike Floyd) і Сьюзан Карнісеро, її видано 2012 року видавництвом St. Martin's Press (Нью-Йорк). В основу покладено метод, який Ф. Х'юстон розробив для контртерористичних і кримінальних розслідувань; автори показують, як застосовувати його під час добору персоналу, оцінювання свідчень, ділових переговорів і в сімейних стосунках, розглядають вербальні й невербальні ознаки обману: рухи рук до обличчя, жести самодогляду, апеляцію до релігії, повторення запитання, вживання слів-кваліфікаторів. У відкритих джерелах так само представлену доповідачку має відеолекція Digiday «Former CIA Officer Will Teach You How to Spot a Lie» (2016). За її опублікованим резюме, люди брешуть часто, здебільшого з ввічливості чи щоб уникнути незручної розмови; оцінювати слід відповіді саме на конкретні запитання, з'ясовуючи, чи справді слова й поведінка людини відповідають на поставлене питання, а ключовими індикаторами обману названо час появи поведінкових реакцій та їх сукупності (кластери). Матеріал корисний поліграфологам, профайлерам, слідчим і фахівцям служб безпеки як огляд поведінкового, заснованого на інтерв'ю підходу до виявлення обману.

Ключові слова: виявлення обману, ознаки брехні, поведінковий аналіз, інтерв'ю, поведінковий скринінг, приховувана інформація, вербальні та невербальні ознаки, поліграфологія, Spy the Lie.

A Former CIA Officer Teaches How to Recognise a Lie in Conversation

Carnicero S.

Abstract. Detecting concealed information through behavioural cues is a practical task for interviewers, investigators and polygraph examiners. This review introduces an English-language video lecture by Susan Carnicero, a former CIA officer with more than 20 years of experience in interviewing, interrogation and polygraph examination, who developed behavioural screening programmes used by the US federal government and is a founding partner of Qverity (Greenville, South Carolina), a company that trains individuals and organisations to detect concealed information. In the lecture she shares practical techniques for identifying deception in people who withhold information. Her approach draws on the methodology set out in Spy the Lie, written by former CIA officers Philip Houston, Mike Floyd and Susan Carnicero and published by St. Martin's Press in 2012. According to the library description, the book is based on a method Houston developed for counterterrorism and criminal investigations and shows how to apply it in hiring, assessing testimony, business dealings and family life; it discusses verbal and nonverbal cues such as hand-to-face movements, grooming gestures, invoking religion, repeating the question and the use of qualifiers. The published summary of the Digiday video Former CIA Officer Will Teach You How to Spot a Lie (2016), which presents the speaker in the same terms, adds that people lie frequently, mostly out of politeness or to avoid awkward conversations, that responses to specific questions should be evaluated, and that the timing of behaviours and behavioural clusters are key indicators of deception. The material offers polygraph examiners, profilers, investigators and security staff an overview of a behavioural, interview-based approach to deception detection.

Keywords: deception detection, signs of lying, behavioural analysis, interviewing, behavioural screening, concealed information, verbal and nonverbal cues, polygraph, Spy the Lie.

Реферат оприлюднено в журналі 29.03.2018. Відомості про першу публікацію уточнюються редакцією.

REFERENCES

1. Carnicero S. Kolyshnii ofitser TSRU daie uroky, yak rozpiznaty nepravdu v rozmovi zi spivrozmovnykom [A Former CIA Officer Teaches How to Recognise a Lie in Conversation] : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2018. № 2 (19). URL: https://expertize-journal.org.ua/beskontaktnaya-diagnostika-lzhi/800-byvshij-ofitser-tsru-daet-uroki-kak-vyyavit-lozh-v-besede-s-sobesednikom (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

В період з 13 по 15 квітня 2018 року, вперше в Україні, було проведено семінар з професійного профайлінгу[1]

Інформаційний матеріал · оприлюднено 17.04.2018

Анотація. Хроніка редакції про семінар «Основи професійного профайлінгу», який 13–15 квітня 2018 року провів у Києві на базі Національної академії внутрішніх справ ізраїльський психолог, юрист, поліграфолог і профайлер Дар Пелег. Організаторами виступили віце-президент компанії Axciton Systems Inc. Оксана Стівенсон, «Українське бюро психофізіологічних досліджень та безпеки» та «Колегія поліграфологів України». Перелічено теми семінару: теорія, історія та сфери застосування профайлінгу, його використання під час кадрового відбору, у роботі з підозрюваними (допит, бесіда перед тестуванням на поліграфі), у місцях масового скупчення людей, а також кримінальний профайлінг. Подано довідку про освіту та професійний шлях лектора.

Ключові слова: профайлінг, поведінковий аналіз, кримінальний профайлінг, кадровий відбір, поліграф, семінар, Дар Пелег.

Вперше оприлюднено: сайт журналу «Судово-психологічна експертиза», 17.04.2018.

REFERENCES

1. V period z 13 po 15 kvitnia 2018 roku, vpershe v Ukraini, bulo provedeno seminar z profesiinoho profailinhu [From 13 to 15 April 2018, a Seminar on Professional Profiling Was Held in Ukraine for the First Time]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2018. № 2 (19). URL: https://expertize-journal.org.ua/beskontaktnaya-diagnostika-lzhi/808-v-period-z-13-po-15-kvitnya-2018-roku-vpershe-v-ukrajini-bulo-provedeno-seminar-z-profesijnogo-profajlingu (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

В місті Дніпрі (Україна) розпочато розробку нового вітчизняного поліграфа «Астрея», вартість якого може не перевищувати 25 000 гривень[1]

Реферат · оприлюднено 17.04.2018

Реферат. Реферат за матеріалами телеканалу НТН повідомляє про початок розроблення в Дніпрі експериментальної моделі вітчизняного комп'ютерного поліграфа під умовною назвою «Астрея» (на честь давньогрецької богині справедливості). Ініціатором робіт є пенсіонер МВС України, поліграфолог О. В. Будьонний, який орієнтовно з серпня 2017 року разом з юристами, психологами й технічними фахівцями (програмістами, інженерами-електромеханіками) працює над приладом після кількарічного підготовчого етапу. Задум розробників полягає в тому, щоб створити поліграф, який за технічними можливостями не поступатиметься російським, українським (побудованим на російських прототипах) та американським аналогам, але коштуватиме не більше 25 000 гривень. Під час науково-технічної роботи аналізували поліграфи російського виробництва, а також апаратну частину й датчики торговельної марки «поліграф Рубікон», яку в матеріалі охарактеризовано як здебільшого клон російських моделей «Бар'єр», «Кріс», «Риф». Окремо наведено правове обґрунтування апробації:

її пропонують провести в оперативних підрозділах Національної поліції України, яким Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» (статті 8 і 9) дозволяє за наявності підстав, передбачених статтею 6, опитувати осіб за їхньою згодою й використовувати технічні засоби, водночас забороняючи засоби, що пригнічують волю або завдають шкоди здоров'ю людей і навколишньому середовищу. У матеріалі стверджується, що технічні засоби пройшли перевірку на безпеку використання, а технічний супровід експериментальних зразків розробники здійснюють заочно й очно. Подано довідку про розробника: юридична та психологічна освіта, понад 22 роки служби в правоохоронних органах, переважно в підрозділах карного розшуку, керівні посади в ГУМВС України в Донецькій області, членство в громадських об'єднаннях «Колегія поліграфологів України» та «Всеукраїнська асоціація поліграфологів». Матеріал фіксує ранній етап становлення вітчизняного поліграфобудування і становить інтерес для фахівців, які обирають апаратуру для психофізіологічних досліджень, та для юристів, що оцінюють правові межі застосування поліграфа в оперативно-розшуковій діяльності.

Ключові слова: поліграф, вітчизняний поліграф «Астрея», поліграфобудування, оперативно-розшукова діяльність, опитування з використанням поліграфа, технічні засоби, Національна поліція України, вартість обладнання.

Development of a New Domestic Polygraph 'Astreya' Costing No More than UAH 25,000 Begins in Dnipro (Ukraine)

Abstract. The cost and origin of polygraph instruments are practical concerns for Ukrainian examiners. This review, based on materials of the NTN television channel, reports that in Dnipro a retired officer of the Ministry of Internal Affairs and polygraph examiner, Budonnyi O. V., together with lawyers, psychologists, programmers and electromechanical engineers, began building an experimental model of a domestic computer polygraph code-named Astreya, after the Greek goddess of justice, around August 2017 following several years of pre-

paration. The aim is an instrument that would match russian, Ukrainian (based on russian prototypes) and American counterparts in technical capability while costing no more than UAH 25,000. The developers analysed russian-made polygraphs as well as the hardware and sensors of the Rubikon brand, which the material describes as largely a clone of the russian Barrier, Kris and Rif models. Field testing is proposed in operational units of the National Police of Ukraine, since the Law of Ukraine on Operational and Investigative Activity allows these units, where the grounds listed in Article 6 exist, to question persons with their consent and to use technical means, while prohibiting means that suppress the will or harm human health or the environment. The material states that the devices have passed safety testing and that the developers provide remote and on-site technical support. A profile of the developer notes his legal and psychological education, over 22 years of law enforcement service, mainly in criminal investigation units, and membership in polygraph examiners' associations. The review records an early stage of domestic polygraph engineering and is of interest to specialists choosing equipment and to lawyers assessing the legal limits of polygraph use in operational activity.

Keywords: polygraph, domestic polygraph Astreya, polygraph instrumentation, operational and investigative activity, polygraph interview, technical means, National Police of Ukraine, equipment cost.

Реферат оприлюднено в журналі 17.04.2018. Відомості про першу публікацію уточнюються редакцією.

REFERENCES

1. V misti Dnipri (Ukraina) rozpochato rozrobku novoho vitchyznianoho polihrafa "Astreia", vartist yakoho mozhe ne perevyshchuvaty 25 000 hryven [Development of a New Domestic Polygraph 'Astreya' Costing No More than UAH 25,000 Begins in Dnipro (Ukraine)] : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2018. № 2 (19). URL: https://expertize-journal.org.ua/detektor-lzhi-poligraf/809-v-misti-dnipri-ukrajina-rozpochato-rozrobku-no-

vogo-vitchiznyanogo-poligrafa-astreya-vartist-yakogo-mozhe-ne-perevishchuvati-25-000-griven (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

Міжнародні стандарти ASTM в галузі психофізіологічної детекції прихованої інформації: плюси та мінуси, які вони несуть фахівцям поліграфологам в Україні[1]

Назаров О. А.

Оригінальна публікація · оприлюднено 09.03.2018 · **DOI: 10.53672/ej.2.2018.01**[1]

Анотація. Публікація містить науково-практичну доповідь О. А. Назарова «Міжнародні стандарти ASTM в галузі психофізіологічної детекції прихованої інформації: плюси та мінуси, які вони несуть фахівцям поліграфологам в Україні», адресовану поліграфологам, судовим експертам, юристам і всім, хто цікавиться впровадженням міжнародних стандартів у вітчизняну практику. Доповідач – член Технічного комітету E52 «Forensic Psychophysiology» ASTM International, кандидат психологічних наук, доцент, поліграфолог, юрист, судовий експерт-психолог. Предметом доповіді є оцінка переваг і недоліків, які несе українським фахівцям орієнтація на стандарти ASTM у сфері психофізіологічної детекції прихованої інформації. Контекст розкрито через добірку довідкових матеріалів: повідомлення про розроблення перших редакцій проєктів національних стандартів; програму, анонс і підсумки круглого столу «Актуальні питання впровадження міжнародних стандартів використання поліграфа в Україні», що відбувся 15 лютого 2018 року в Національній академії внутрішніх справ; інформацію про підписання Меморандуму про взаєморозуміння між ДП «УкрНДНЦ» та ASTM International; відомості про міжвідомчий науково-практичний семінар «Використання комп'ютерного поліграфа при проведенні окремих видів судових психологічних досліджень». Усі довідкові матеріали супроводжено посиланнями на офіційні сайти організаторів і учасників цих подій, що дає змогу відстежити їх хронологію. За даними ASTM International, комітет

Е52 організовано 1997 року й офіційно визнано 1998 року після того, як окружний суд США не допустив результати поліграфа через відсутність обов'язкових стандартів. Підкомітети Е52 опікуються дослідженнями, приладами, контролем якості, освітою й підготовкою поліграфологів, процедурою психофізіологічної детекції обману та етикою; серед стандартів комітету – Е1954 (проведення досліджень), Е2031 (контроль якості), Е2065 (етичні вимоги до поліграфологів). Публікація фіксує позицію українського учасника комітету Е52 в період обговорення впровадження міжнародних стандартів використання поліграфа в Україні і є джерелом з історії стандартизації поліграфологічної діяльності в Україні.

Ключові слова: стандарти ASTM, комітет ASTM Е52, судова психофізіологія, психофізіологічна детекція прихованої інформації, поліграф, національні стандарти, стандартизація, поліграфолог.

ASTM International Standards in the Psychophysiological Detection of Concealed Information: Advantages and Disadvantages for Polygraph Examiners in Ukraine

Nazarov O. A.

Abstract. The implementation of international standards for polygraph use in Ukraine was the subject of a professional round table held in February 2018. This publication presents a research and practice report by Nazarov O. A., a member of ASTM International Technical Committee E52 on Forensic Psychophysiology, PhD in Psychology, associate professor, polygraph examiner, lawyer and forensic psychologist, on the advantages and drawbacks that ASTM standards in the psychophysiological detection of concealed information bring to Ukrainian polygraph examiners. The report is accompanied by reference materials that set out its context: a notice on the development of first drafts of national standards; the programme, announcement and outcomes of the round table on topical issues of implementing international standards for polygraph use in Ukraine held on 15 February 2018 at the National Academy of Internal Affairs; information on the

Memorandum of Understanding between the state enterprise UkrNDNC and ASTM International; and an interagency seminar on using the computer polygraph in certain types of forensic psychological examinations. According to ASTM International, Committee E52 was organised in 1997 and officially recognised in 1998 after a US district court excluded a polygraph test because no controlling standards existed. Its subcommittees cover research, instrumentation, quality control, examiner education and training, psychophysiological detection of deception and ethics, and its standards include E1954 on research, E2031 on quality control and E2065 on ethical requirements for examiners. The publication documents the position of a Ukrainian E52 member at a time when the adoption of international polygraph standards in Ukraine was under discussion and is a source for the history of standardisation in this field.

Keywords: ASTM standards, ASTM Committee E52, forensic psychophysiology, psychophysiological detection of concealed information, polygraph, national standards, standardisation, polygraph examiner.

Вперше оприлюднено: сайт журналу «Судово-психологічна експертиза», 09.03.2018; DOI: **10.53672/ej.2.2018.01**[1].

REFERENCES

1. Nazarov O. A. Mizhnarodni standarty ASTM v haluzi psykhofiziolohichnoi detektsii prykhovanoi informatsii: pliusy ta minusy, yaki vony nesut fakhivtsiam polihrafoloham v Ukraini [ASTM International Standards in the Psychophysiological Detection of Concealed Information: Advantages and Disadvantages for Polygraph Examiners in Ukraine]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2018. № 2 (19). DOI: https://doi.org/10.53672/ej.2.2018.01. URL: https://expertize-journal.org.ua/detektor-lzhi-poligraf/797-mizhnarodni-standarti-astm-v-galuzi-psikhofiziologichnoji-detektsiji-prikhovanoji-informatsiji-plyusi-ta-minusi-yaki-voni-nesut-fakhivtsyam-poligrafologam-v-ukrajini (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

Передовий досвід впровадження процедури опитування з використанням поліграфа в діяльності силових структур зарубіжних країн[1]

Тракалюк О., Кузьменко М., Зубовський Д.

Реферат · оприлюднено 29.07.2018

Реферат. Тракалюк О., Кузьменко М. і Зубовський Д. (Науково-методичний центр кадрової політики Міністерства оборони України) аналізують зарубіжний досвід організації та проведення опитування з використанням поліграфа, насамперед у силових структурах. Актуальність автори пов'язують зі Стратегією сталого розвитку «Україна – 2020», завданнями протидії корупції та вдосконалення кадрового відбору, а також з тим, що застосування поліграфа в Україні досі сприймається неоднозначно, хоча з лютого 2015 року Колегія поліграфологів України та інші фахівці готують законопроєкт про правове врегулювання цієї процедури. За оцінкою авторів, перевірки на поліграфі проводять у понад 75 країнах, а визнаним лідером є США. Детально розглянуто американську нормативну базу: директиву Міністерства оборони 5210.48 (програма оцінювання достовірності), інструкцію 5210.91 та армійське положення AR 195-6. Останнє визначає поліграф лише допоміжним засобом розслідування, вимагає письмової згоди, забороняє запитання про релігію, расу, політичні погляди й сексуальну орієнтацію, не допускає негативних наслідків за відмову і встановлює вимоги до підготовки, сертифікації та контролю якості роботи поліграфологів. Описано практику Ізраїлю (військова поліція; документи засекречені), Канади (кадровий відбір у Королівській канадській кінній поліції), Литви (закон про застосування поліграфа 2000 р., скринінг становив близько 98 % перевірок), Польщі, Бельгії (циркуляр 2003 р. і ризик фактичного використання помилкових результатів як доказів), а також Угорщини, Македонії й Чорногорії, де застосування поліграфа передбачено кримінально-процесуальним законодавством. Автори констатують суттєві відмінності як у практиці опитувань, так і в їх юридичному забезпеченні.

Для України запропоновано розробити міжвідомчі нормативні документи, запровадити відомчий контроль і супровід поліграфологів, систему їх сертифікації та підвищення кваліфікації, а в законопроєкті передбачити судове оскарження, перелік посад, для яких перевірка обов'язкова, письмову згоду й відповідальність за порушення. Висновки придатні для вдосконалення правового регулювання поліграфологічних перевірок у секторі безпеки й оборони.

Ключові слова: опитування з використанням поліграфа, передовий досвід, силові структури зарубіжних країн, кадровий відбір, скринінг, правове регулювання, сертифікація поліграфологів, сектор безпеки і оборони.

Best Practices in Introducing Polygraph Interviews in the Security and Defence Agencies of Foreign Countries

Trakaliuk O., Kuzmenko M., Zubovskyi D.

Abstract. Polygraph screening remains controversial in Ukraine, although since February 2015 the Collegium of Polygraphologists of Ukraine and other specialists have been drafting a law to regulate it. Trakaliuk O., Kuzmenko M. and Zubovskyi D. of the Scientific and Methodological Centre for Personnel Policy of the Ministry of Defence of Ukraine examine how polygraph interviews are organised in the security and defence agencies of foreign countries. Drawing on legislation, departmental regulations and published studies, the authors note that polygraph examinations are used in more than 75 countries, with the United States as the recognised leader. They analyse US Department of Defense Directive 5210.48 and Instruction 5210.91 and Army Regulation 195-6, which treats the polygraph as an auxiliary investigative aid, requires written consent, excludes questions on religion, race, political views and sexual orientation, prohibits adverse action for refusal and sets requirements for examiner training, certification and quality control. The practice of Israel, Canada, Lithuania, Poland, Belgium, Hungary, Macedonia and Montenegro is reviewed, including Lithuania's 2000 law on polygraph use, under which screening accoun-

ted for about 98% of examinations, and Belgium's 2003 circular, under which erroneous results may in practice end up as court evidence. The authors find substantial differences both in practical procedures and in their legal support. For Ukraine they recommend interagency regulations, departmental oversight and support for examiners, a certification and continuing education system and, in the draft law, judicial review, a list of posts subject to mandatory checks, written consent and liability for violations. The findings can inform the regulation of polygraph screening in Ukraine's security and defence sector.

Keywords: polygraph interview, best practices, foreign security agencies, personnel selection, polygraph screening, legal regulation, examiner certification, security and defence sector.

Першоджерело: Тракалюк О., Кузьменко М., Зубовський Д. Передовий досвід впровадження процедури опитування з використанням поліграфа в діяльності силових структур зарубіжних країн. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Військово-спеціальні науки. 2017. Вип. 1. С. 57–64. (копія:).[2][3] Реферат оприлюднено в журналі 29.07.2018.

REFERENCES

1. Trakaliuk O., Kuzmenko M., Zubovskyi D. Peredovyi dosvid vprovadzhennia protsedury opytuvannia z vykorystanniam polihrafa v diialnosti sylovykh struktur zarubizhnykh krain [Best Practices in Introducing Polygraph Interviews in the Security and Defence Agencies of Foreign Countries] : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2018. № 2 (19). URL: https://expertize-journal.org.ua/doslidzhennya-na-poligrafi/916-peredovij-dosvid-vprovadzhennya-protseduri-opituvannya-z-vikoristannyam-poligrafa-v-diyalnosti-silovikh-struktur-zarubizhnikh-krajin-o-trakalyuk-m-kuzmenko-d-zubovskij-visnik-kijivskogo-natsionalnogo-universitetu-imeni-tarasa-shevchenka-vijskovo-spetsialni-nauki-2017-vip-1 (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

2. Trakaliuk O., Kuzmenko M., Zubovskyi D. Peredovyi dosvid vprovadzhennia protsedury opytuvannia z vykorystanniam polihrafa v dii-

alnosti sylovykh struktur zarubizhnykh krain [Best Practices in Introducing Polygraph Interviews in the Security and Defence Agencies of Foreign Countries]. Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Viiskovo-spetsialni nauky. 2017. Vyp. 1. S. 57–64. (kopiia:). URL: https://military.bulletin.knu.ua/uk/article/view/6581 (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

3. Trakaliuk O., Kuzmenko M., Zubovskyi D. Peredovyi dosvid vprovadzhennia protsedury opytuvannia z vykorystanniam polihrafa v diialnosti sylovykh struktur zarubizhnykh krain [Best Practices in Introducing Polygraph Interviews in the Security and Defence Agencies of Foreign Countries]. Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Viiskovo-spetsialni nauky. 2017. Vyp. 1. S. 57–64. (kopiia:). URL: https://expertize-journal.org.ua/images/dzherela/trakaliuk-kuzmenko-zubovskyi-2017-1.pdf (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

1.3. СУДОВО-ПСИХОЛОГІЧНА ЕКСПЕРТИЗА

Основи судової психіатрії: судово-психіатрична експертиза за справами про не усвідомлення власних дій під час складання заповітів[1]

Реферат · оприлюднено 22.04.2018

Реферат. Реферат циклу «Основи судової психіатрії» присвячено судово-психіатричній експертизі у справах, де оспорюється здатність заповідача усвідомлювати значення своїх дій під час складання заповіту. Редакція звертає увагу на заповіти осіб, які перебувають на лікуванні в лікарні, госпіталі чи іншому стаціонарному закладі охорони здоров'я. Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 15 червня 1994 р. № 419 «Про порядок посвідчення заповітів і доручень, прирівнюваних до нотаріально посвідчених» такі заповіти прирівнюються до нотаріально посвідчених, а посадові особи, які їх посвідчують, зобов'язані з'ясувати обсяг цивільної дієздатності особи, що звернулася по посвідчення. Недоліки цієї діяльності проаналізовано у виступах заступника ди-

ректора з наукової роботи і судової психіатрії та експертизи Українського науково-дослідного інституту соціальної і судової психіатрії та наркології МОЗ України на науково-практичній конференції, що відбулася 17–18 вересня 2015 року в Ірпені; один із виступів має назву «Психічні розлади у онкологічних хворих та їх вплив на можливість укладання правочинів». Матеріал привертає увагу судових експертів, нотаріусів і юристів до ризиків посвідчення заповітів тяжкохворих пацієнтів без належної оцінки їхнього психічного стану.

Ключові слова: судово-психіатрична експертиза, заповіт, заповідач, цивільна дієздатність, посвідчення заповітів, стаціонарні заклади охорони здоров'я, онкологічні хворі, правочини.

Fundamentals of Forensic Psychiatry: Forensic Psychiatric Examination in Cases Concerning Testators' Lack of Awareness of Their Actions When Making Wills

Abstract. Wills made by patients receiving inpatient treatment raise specific questions for forensic psychiatry. This review, part of the series Fundamentals of Forensic Psychiatry, notes that under Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine No. 419 of 15 June 1994 on the procedure for certifying wills and powers of attorney equated to notarised ones, wills of persons treated in hospitals or other inpatient healthcare facilities are equated to notarised wills, and the officials who certify them must ascertain the extent of the testator's civil capacity. Shortcomings in this practice were addressed in presentations by the deputy director for research, forensic psychiatry and expert examination of the Ukrainian Research Institute of Social and Forensic Psychiatry and Narcology of the Ministry of Health of Ukraine at a research and practice conference held in Irpin on 17–18 September 2015; one of the presentations is entitled 'Mental Disorders in Cancer Patients and Their Impact on the Ability to Enter into Transactions'. The material draws the attention of forensic experts, notaries and lawyers to the risks of certifying the wills of seriously ill patients without a proper assessment of their mental state.

Keywords: forensic psychiatric examination, will, testator, civil capacity, certification of wills, inpatient healthcare facilities, cancer patients, transactions.

Реферат оприлюднено в журналі 22.04.2018. Відомості про першу публікацію уточнюються редакцією.

REFERENCES

1. Osnovy sudovoi psykhiatrii: sudovo-psykhiatrychna ekspertyza za spravamy pro ne usvidomlennia vlasnykh dii pid chas skladannia zapovitiv [Fundamentals of Forensic Psychiatry: Forensic Psychiatric Examination in Cases Concerning Testators' Lack of Awareness of Their Actions When Making Wills] : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2018. № 2 (19). URL: https://expertize-journal.org.ua/psihologicheskaya-ekspertiza/814-osnovi-sudovoji-psikhiatriji-sudovo-psikhiatrichna-ekspertiza-za-spravami-pro-ne-usvidomlennya-vlasnikh-dij-pid-chas-skladannya-zapovitiv (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

Потрібні психологічні знання для встановлення показання щодо направлення на судово-психіатричну експертизу неповнолітніх[1]

Петренко В.

Оригінальна публікація · оприлюднено 22.04.2018

Анотація. Тези доповіді В. Петренко, керівника апарату Лохвицького районного суду, порушують питання про те, як судді й слідчі визначають показання для направлення неповнолітніх на судово-психіатричну експертизу. Від якості такого рішення, як підкреслено в тезах, залежить, чи потраплять у поле зору психіатрів-експертів усі підлітки-правопорушники з психічними розладами, чи правильно буде обрано вид експертизи та режим утримання. Спираючись на дані практики, В. Петренко зазначає, що на експертизу направляють близько 10 % неповнолітніх, притягнутих до кримінальної відповідальності, тоді як поширеність психічних порушень серед підлітків-правопорушників сягає 50 %. Вид

експертизи часто обирають неадекватно: не враховують надзвичайних труднощів діагностики психічних захворювань у підлітковому віці, через які перевагу слід надавати стаціонарній експертизі. Питання про взяття під варту вирішують залежно від формальної тяжкості вчиненого, без урахування Конвенції ООН про права дитини та психічного стану неповнолітнього, а рішення про призначення експертизи ухвалюють юристи, які рідко спираються на думку підліткових психіатрів і психологів. Щоб сумніви в психічній повноцінності підлітка виникали не випадково, запропоновано дві умови: періодичну спеціалізацію працівників суду, слідства й колоній для неповнолітніх з підліткової психіатрії та психології, а також первинне консультування (скринінг) психіатрами й психологами всіх неповнолітніх, притягнутих до кримінальної відповідальності. Для юристів, педагогів і вихователів наведено розгорнутий перелік зовнішніх ознак можливих психічних розладів: особливості зовнішнього вигляду, міміки й пози, психічні захворювання в родині, перебування на обліку в психоневролога, черепно-мозкові травми й нейроінфекції в анамнезі, затримка психічного та мовленнєвого розвитку, розлади настрою, раптова зміна ставлення до близьких, схильність до фантазування, жорстокості, повторні спроби самогубства. Окремо описано ознаки, які можна помітити під час цілеспрямованої бесіди, зокрема труднощі з розумінням узагальнень, буквальне розуміння прислів'їв, підвищену навіюваність і конформність. Матеріали кримінальної справи названо важливим джерелом відомостей про психічний стан підлітка, а їхню інформативність – показником обізнаності слідчого. Тези адресовано суддям, слідчим, адвокатам і судовим експертам.

Ключові слова: судово-психіатрична експертиза, неповнолітні правопорушники, підстави призначення експертизи, психічні розлади підліткового віку, стаціонарна експертиза, скринінг, Конвенція ООН про права дитини, ювенальна юстиція, психологічні знання.

Psychological Knowledge Needed to Establish Grounds for Referring Juveniles to Forensic Psychiatric Examination

Petrenko V.

Abstract. Whether juvenile offenders with mental disorders come to the attention of forensic psychiatrists depends largely on how investigators and judges decide to order an examination. These theses by Petrenko V., head of the staff of the Lokhvytsia District Court, address the grounds for referring minors to forensic psychiatric examination. Practice data show that only about 10% of prosecuted juveniles are referred for examination, while mental disorders occur in about 50% of juvenile offenders. The type of examination is often chosen inappropriately: the exceptional difficulty of diagnosing mental illness in adolescence, which favours inpatient examination, is overlooked. Pre-trial detention is decided according to the formal gravity of the offence without regard to the UN Convention on the Rights of the Child or the minor's mental state, and the lawyers who order examinations seldom consult adolescent psychiatrists or psychologists. Two conditions are proposed to ensure that doubts about a minor's mental health arise systematically rather than by chance: periodic training of court, investigation and juvenile colony staff in adolescent psychiatry and psychology, and initial screening of every prosecuted juvenile by psychiatrists and psychologists. For lawyers, teachers and educators, the paper lists external signs of possible mental disorders, including physical appearance, facial expression and posture, family psychiatric history, registration with a psychoneurologist, head injuries and neuroinfections, delayed mental and speech development, mood disorders, sudden hostility towards relatives, cruelty and repeated suicide attempts, as well as signs noticeable in a focused interview, such as literal understanding of proverbs, high suggestibility and conformity. Case materials are presented as a key source of information on the juvenile's mental state.

Keywords: forensic psychiatric examination, juvenile offenders, grounds for ordering an examination, adolescent mental disorders, in-

patient examination, screening, UN Convention on the Rights of the Child, juvenile justice.

Вперше оприлюднено: сайт журналу «Судово-психологічна експертиза», 22.04.2018.

REFERENCES

1. Petrenko V. Potribni psykholohichni znannia dlia vstanovlennia pokazannia shchodo napravlennia na sudovo-psykhiatrychnu ekspertyzu nepovnolitnikh [Psychological Knowledge Needed to Establish Grounds for Referring Juveniles to Forensic Psychiatric Examination]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2018. № 2 (19). URL: https://expertize-journal.org.ua/psihologicheskaya-ekspertiza/812-potribni-psikhologichni-znannya-dlya-vstanovlennya-pokazannya-shchodo-napravlennya-na-sudovo-psikhiatrichnu-ekspertizu-nepovnolitnikh (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

Основи судової психіатрії: приклад проведення очної амбулаторної психіатричної експертизи (бесіда психіатра з підекспертним)[1]

Реферат · оприлюднено 22.04.2018

Мова оригіналу — російська; назву подано в перекладі.

Реферат. Реферат описує відеоматеріал «Принудительная психиатрическая экспертиза», оприлюднений 25 грудня 2013 року на YouTube користувачем із ніком vitalino1980. На відео показано приклад проведення психіатром дослідницької бесіди та діагностичного тестування активіста руху «Дорожній контроль», журналіста Віталія Косенка в межах судово-психіатричної експертизи, призначеної 2013 року в кримінальному провадженні за частиною 1 статті 343 Кримінального кодексу України. Провадження закрито в березні 2014 року після Революції Гідності. Матеріал уміщено в циклі «Основи судової психіатрії» як ілюстрацію очної амбулаторної психіатричної експертизи: він дає змогу побачити, як побудо-

вано бесіду психіатра з підекспертним і як застосовуються діагностичні методики.

Ключові слова: судово-психіатрична експертиза, амбулаторна експертиза, бесіда психіатра з підекспертним, діагностичне тестування, відеоматеріал, кримінальне провадження.

Fundamentals of Forensic Psychiatry: An Example of an In-Person Outpatient Psychiatric Examination (a Psychiatrist's Interview with the Examinee)

Abstract. This review describes a video entitled 'Forced Psychiatric Examination' posted on YouTube on 25 December 2013 by the user vitalino1980. The video shows a psychiatrist conducting a research interview and diagnostic testing of Vitalii Kosenko, a journalist and activist of the Road Control movement, as part of a forensic psychiatric examination ordered in 2013 in criminal proceedings under Article 343(1) of the Criminal Code of Ukraine. The proceedings were closed in March 2014 after the Revolution of Dignity. Included in the series Fundamentals of Forensic Psychiatry, the material illustrates an in-person outpatient psychiatric examination and allows readers to observe how a psychiatrist's interview with the examinee is structured and how diagnostic techniques are applied.

Keywords: forensic psychiatric examination, outpatient examination, psychiatric interview, diagnostic testing, video material, criminal proceedings.

Першоджерело: Принудительная психиатрическая экспертиза : видеоматериал / пользователь vitalino1980. YouTube. 2013. 25 дек.
Реферат оприлюднено в журналі 22.04.2018.

REFERENCES

1. Osnovy sudovoi psykhiatrii: pryklad provedennia ochnoi ambulatornoi psykhiatrychnoi ekspertyzy (besida psykhiatra z pidekspertnym) [Fundamentals of Forensic Psychiatry: An Example of an In-Person Outpatient Psychiatric Examination (a Psychiatrist's Interview with the Examinee)] : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i

spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2018. № 2 (19). URL: https://expertize-journal.org.ua/psihologicheskaya-ekspertiza/813-primer-proveden-iya-ochnoj-ambulatornoj-psikhiatricheskoj-ekspertizy-beseda-psikhiatra-i-podekspertnogo (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

1.4. ПРАВОВЕ ТА НАУКОВО-ПРИКЛАДНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Тлумачення поняття "вплив тяжкої обставини" та "вкрай невигідні умови" для визнання недійсним правочину за статтею 233 ЦК України роз'яснені Постановою Верховного Суду України у справі № 6-551цс16 від 06 квітня 2016р.[1]

Верховний Суд України.

Реферат офіційного документа · оприлюднено 23.04.2018

Реферат. Постанову Верховного Суду України від 6 квітня 2016 року у справі № 6-551цс16 реферовано з огляду на її значення для спорів про визнання недійсними правочинів, вчинених з вадами волі. Предметом тлумачення стали поняття «вплив тяжкої обставини» та «вкрай невигідні умови» в розумінні статті 233 Цивільного кодексу України. Суд виходив з частини третьої статті 203 ЦК України, за якою волевиявлення учасника правочину має бути вільним і відповідати його внутрішній волі, та з частини першої статті 233 ЦК, що дозволяє визнати недійсним правочин, вчинений під впливом тяжкої обставини і на вкрай невигідних умовах, незалежно від того, хто був його ініціатором. Правову позицію сформульовано щодо договору дарування (стаття 717 ЦК): волевиявлення дарувальника має бути спрямоване на добровільне й безоплатне відчуження майна без будь-якого примусу життєвих обставин чи сторонніх осіб. ВСУ наголосив, що особа, яка вчиняє правочин під впливом тяжкої обставини, діє добровільно й усвідомлює свої дії, але вимушена їх вчинити, тому її волевиявлення не є вільним і не відповідає внутрішній волі; стаття 233 ЦК не містить обмежень щодо застосування до окремих правовідносин, зок-

рема до дарування. За узагальненням редакції, позивач має довести в сукупності: наявність тяжких обставин (хвороба, смерть годувальника, загроза втрати житла чи банкрутства тощо); вчинення правочину саме для їх усунення або зменшення; відсутність насильства, обману чи помилки; усвідомлення своїх дій за вимушеності їх вчинення. Ключова теза постанови: особа, яка оскаржує правочин, має довести, що за відсутності тяжкої обставини його не було б вчинено взагалі або вчинено на інших умовах. Окремо підкреслено потребу довести нерозривний причиново-наслідковий зв'язок між тяжкими обставинами та спірним правочином. Для судових експертів-психологів ці позиції окреслюють предмет судово-психологічної експертизи у справах про недійсність правочинів з вадами волі, а для юристів – структуру доказування.

Ключові слова: вади волі, недійсність правочину, стаття 233 ЦК України, тяжка обставина, вкрай невигідні умови, договір дарування, вільне волевиявлення, Верховний Суд України, судово-психологічна експертиза.

Interpretation of the Notions 'Influence of a Grave Circumstance' and 'Extremely Unfavourable Terms' for Invalidating a Transaction Under Article 233 of the Civil Code of Ukraine, as Clarified by the Supreme Court of Ukraine in Case No. 6-551цс16 of 6 April 2016

Verkhovnyi Sud Ukrainy.

Abstract. Disputes over transactions concluded under the pressure of difficult life circumstances require courts to distinguish a free expression of will from a forced one. This review presents the resolution of the Supreme Court of Ukraine of 6 April 2016 in case No. 6-551цс16, which interprets the notions of influence of a grave circumstance and extremely unfavourable terms under Article 233 of the Civil Code of Ukraine. The Court relied on Article 203(3), which requires a party's expression of will to be free and to correspond to its inner will, and on Article 233(1), which allows a court to invalidate a transaction made under a grave circumstance and on extremely unfavourable terms regardless of who initiated it. Applying these provisions to a gift

agreement (Article 717), the Court held that the donor's will must be aimed at voluntary and gratuitous alienation of property, free from any compulsion by life circumstances or third parties. A person acting under a grave circumstance acts voluntarily and understands the actions but is forced to take them, so the expression of will is not free; Article 233 does not restrict its application to particular relationships, including gifts. As summarised by the editors, the claimant must prove in aggregate the grave circumstances (illness, death of the breadwinner, threat of losing housing or bankruptcy), that the transaction was made precisely to remove or mitigate them, the absence of violence, fraud or mistake, and awareness of one's actions combined with compulsion. The decisive test is whether, without the grave circumstance, the transaction would not have been made at all or would have been made on other terms, with a causal link to the disputed transaction. These positions shape the subject of forensic psychological examination in cases on transactions with defects of will.

Keywords: defects of will, invalidity of a transaction, Article 233 of the Civil Code of Ukraine, grave circumstance, extremely unfavourable terms, gift agreement, free expression of will, Supreme Court of Ukraine, forensic psychological examination.

Першоджерело: Постанова Верховного Суду України від 6 квіт. 2016 р. у справі № 6-551цс16.[2] Реферат оприлюднено в журналі 23.04.2018.

REFERENCES

1. Verkhovnyi Sud Ukrainy. Tlumachennia poniattia "vplyv tiazhkoi obstavyny" ta "vkrai nevyhidni umovy" dlia vyznannia nediisnym pravochynu za statteiu 233 TSK Ukrainy roziasneni Postanovoiu Verkhovnoho Sudu Ukrainy u spravi № 6-551tss16 vid 06 kvitnia 2016r. [Interpretation of the Notions 'Influence of a Grave Circumstance' and 'Extremely Unfavourable Terms' for Invalidating a Transaction Under Article 233 of the Civil Code of Ukraine, as Clarified by the Supreme Court of Ukraine in Case No. 6-551Tss16 of 6 April 2016] : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2018.

№ 2 (19). URL: https://expertize-journal.org.ua/normativnie-documenti/816-tlumachennya-ponyattya-vpliv-tyazhkoji-obstavini-ta-vkraj-nevigidni-umovi-dlya-viznannya-nedijsnim-pravochinu-za-stateyu-233-tsk-ukrajini-roz-yasneni-postanovoyu-verkhovnogo-sudu-ukrajini-u-spravi-6-551tss16-vid-06-kvitnya-2016r (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

2. Postanova Verkhovnoho Sudu Ukrainy vid 6 kvit. 2016 r. u spravi № 6-551tss16 [Ruling of the Supreme Court of Ukraine of 6 April 2016 in Case No. 6-551Tss16]. URL: http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/7864c99c46598282c2257b4c0037c014/c9d71fec28d1921dc2257f96003b90a2/$FILE/6-551%D1%86%D1%8116.doc (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

Розділ 2. Новини журналу

07.03.2018

В Україні вперше проведено курс підвищення кваліфікації українських поліграфологів у відповідності до міжнародних стандартів[1]

6 березня 2018 року українським поліграфологам із державних органів і приватного сектору вручено свідоцтва державного зразка про підвищення кваліфікації. Чотиримісячний очно-дистанційний курс обсягом 400 академічних годин провели викладачі Міжнародного класичного університету імені Пилипа Орлика А. Б. Лисенко, О. А. Назаров і мексиканський поліграфолог Рудольфо Прадо Пелайо за стандартом ASTM E2000-05. Відзначено дослідницькі роботи К. Анастасової та С. Бондаренка, які рецензували Натан Гордон і Аллан Матте. Нагадано про меморандум ДП «УкрНДНЦ» з ASTM International 2017 року й комітет E52 із судової психофізіології.

03.04.2018

Психологія злочинів у сфері електронної інформації[2]

Добірка повідомлень кіберполіції за березень 2018 року ілюструє поведінку осіб, які вчиняють злочини у сфері електронної інформації. У Луцьку затримано 20-річного менеджера кол-центру банку, який копіював службову інформацію з автоматизованих систем і продавав її третій особі за 500–1000 грн (ч. 3 ст. 362 КК України). У Києві встановлено 23-річного хакера: через фішингові листи нібито від адміністрації «Instagram» він захоплював сторінки, зокрема інтернет-магазинів, і вимагав 10 тис. грн за розблокування (ч. 1 ст. 361-1, ч. 3 ст. 190 КК України). В обох провадженнях вилучену техніку направлено на експертизу.

05.04.2018

21 квітня 2018 року ГО "Всеукраїнським науково-дослідним експертним союзом" проводиться семінар на тему: "Проблемні питання сучасного стану регулювання судової експертизи в судочинстві України"[3]

ГО «Всеукраїнський науково-дослідний експертний союз» запланувала на 21 квітня 2018 року в Києві семінар «Проблемні питання сучасного стану регулювання судової експертизи в судочинстві України». Перша доповідь (Ю. Ю. Ярослав, О. А. Назаров, Б. М. Ісакович) стосується призначення й проведення судових експертиз у цивільному, господарському, адміністративному та кримінальному судочинстві після змін законодавства від 3 жовтня 2017 року. Інші доповіді стосуються судово-економічних питань: податкових накладних, субвенцій теплоенергетиці, пайової участі забудовників. Запрошено адвокатів, юристів і судових експертів, внесок 500 грн.

22.04.2018

В апеляційних судах з 2012 року були введені посади психологів. Які особливості їх роботи?[4]

Новина порушує питання, наскільки психологи, посади яких запроваджено в апеляційних судах із 2012 року, адаптувалися до роботи в суді. Наведено позицію голови Ради суддів загальних судів, судді ВССУ Павла Гвоздика з інтерв'ю «Закону і Бізнесу» 2012 року: працівники суду мають бути психічно стабільними й уміти спілкуватися зі стурбованими громадянами, тому судам потрібні психологи. Згадано, що в лютому 2015 року за погодженням із ВККС посаду психолога введено до штатного розпису Національної школи суддів України. Додано добірку матеріалів про досвід психологів апеляційних судів Вінницької та Івано-Франківської областей.

23.04.2018

23 квітня в Україні відзначають Всеукраїнський день психолога (мова оригіналу — російська)[5]

Привітання з Всеукраїнським днем психолога, який відзначають 23 квітня, містить вірш і довідку про це професійне свято. Зазначено, що Міжнародного дня психолога не існує, натомість 10 жовтня відзначають Всесвітній день психічного здоров'я, а деякі зарубіжні університети мають власні дні психолога (Університет Міссурі — 27 квітня, Державний університет Каліфорнії — 3 квітня). Згадано здобутки Харківської психологічної школи та розвиток в Україні юридичної й медичної психології, психології кризових станів і прикладної психофізіології із застосуванням поліграфа. Наведено імена відомих українських психологів.

REFERENCES

1. V Ukraini vpershe provedeno kurs pidvyshchennia kvalifikatsii ukrainskykh polihrafolohiv u vidpovidnosti do mizhnarodnykh standartiv [A Professional Development Course for Ukrainian Polygraph Examiners in Accordance with International Standards Was Held in Ukraine for the First Time]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. 2018. 7 berez. URL: https://expertize-journal.org.ua/all-news/796-v-ukrajini-vpershe-provedeno-kurs-pidvishchennya-kvalifikatsiji-ukrajinskikh-poligrafologiv-u-vidpovidnosti-do-mizhnarodnikh-standartiv (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

2. Psykholohiia zlochyniv u sferi elektronnoi informatsii [Psychology of Crimes in the Field of Electronic Information]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. 2018. 3 kvit. URL: https://expertize-journal.org.ua/all-news/802-psikhologiya-zlochiniv-u-sferi-elektronnoji-informatsiji (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

3. 21 kvitnia 2018 roku HO "Vseukrainskym naukovo-doslidnym ekspertnym soiuzom" provodytsia seminar na temu: "Problemni pytannia suchasnoho stanu rehuliuvannia sudovoi ekspertyzy v sudochynstvi Ukrainy" [On 21 April 2018, the NGO "All-Ukrainian Independent Research Expert Union" Holds a Seminar on "Problematic Issues of the Current State of Regulation of Forensic Examination in Ukrainian Judicial Proceedings"].

Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. 2018. 5 kvit. URL: https://expertize-journal.org.ua/all-news/806-21-kvitnya-2018-roku-go-vseukrajinskij-naukovo-doslidnij-ekspertnij-soyuz-provoditsya-seminar-z-problematiki-suchasnogo-stanu-regulyuvannya-sudovoji-ekspertizi-v-sudochinstvi-ukrajini (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

4. V apeliatsiinykh sudakh z 2012 roku buly vvedeni posady psykholohiv [Psychologist Positions Have Been Introduced in Appellate Courts Since 2012]. Yaki osoblyvosti yikh roboty? Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. 2018. 22 kvit. URL: https://expertize-journal.org.ua/all-news/811-v-apelyatsijnikh-sudakh-z-2012-roku-buli-vvedeni-posadi-psikhologiv-yaki-osoblivosti-jikh-roboti (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

5. 23 kvitnia v Ukraini vidznachaiut Vseukrainskyi den psykholoha (mova oryhinalu — rosiiska) [On 23 April, Ukraine Celebrates the All-Ukrainian Day of the Psychologist (Original Language – Russian)]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. 2018. 23 kvit. URL: https://expertize-journal.org.ua/all-news/815-23-aprelya-v-ukraine-prazdnuetsya-vseukrainskij-den-psikhologa (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

Розділ 3. Новини інженерної психології та психотехніки

ПРОФЕСІЙНИЙ ВІДБІР

Система професійного психофізіологічного відбору працівників для робіт підвищеної небезпеки

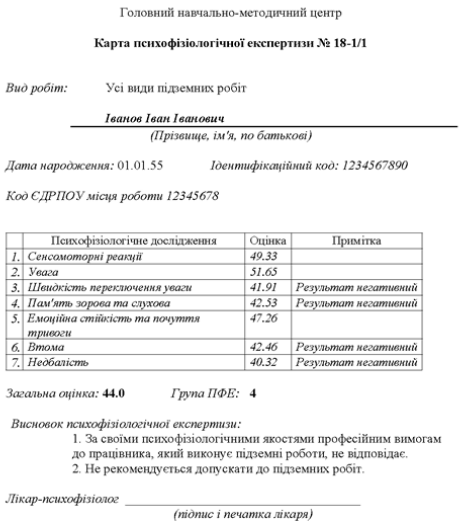
Надійність технічних систем багато в чому залежить від психофізіологічних якостей оператора, водія чи диспетчера. Тому в Україні до робіт підвищеної небезпеки й тих, що потребують професійного відбору, допускають лише за висновком психофізіологічної експертизи — цього вимагає стаття 5 Закону України «Про охорону праці».

Державну систему професійного психофізіологічного відбору почали створювати 1999 року. Робочу групу сформували за розпорядженням віце-прем'єр-міністра України з питань соціальної політики; до неї увійшли фахівці Головного навчально-методичного центру (ГНМЦ), кафедри авіаційної, морської медицини та психофізіології Української військово-медичної академії і профільних науково-дослідних інститутів АМН і МОЗ України. Того ж року розпочали обстеження технічних експертів і фахівців, які працюють з вибуховими матеріалами. Наказом Держнаглядохоронпраці України від 04.05.2005 № 75 створено Центр психофізіологічної експертизи працівників для виконання робіт підвищеної небезпеки й затверджено Положення про Систему професійного психофізіологічного відбору (СППФВ). З вересня 2005 року ГНМЦ поетапно розгортав систему, створюючи регіональні відділи в більшості областей [1].

Група придатності	Висновок
1	1. За своїми психофізіологічними якостями професійним вимогам до працівника, який виконує підземні роботи , відповідає в повній мірі. 2. Може бути допущений до підземних робіт. Працівники, які отримали даний висновок, за своїми професійно важливими психофізіологічними якостями в повній мірі відповідають професійним вимогам до конкретної діяльності та можуть бути допущені до виконання робіт підвищеної небезпеки.
2	1. За своїми психофізіологічними якостями професійним вимогам до працівника, який виконує підземні роботи, відповідає в цілому. 2. Може бути допущений до підземних робіт. Працівники, які отримали даний висновок, за своїми професійно важливими психофізіологічними якостями в цілому відповідають професійним вимогам до конкретної діяльності та можуть бути допущені до виконання робіт підвищеної небезпеки.
3	1. За своїми психофізіологічними якостями професійним вимогам до працівника, який виконує підземні роботи, мінімально відповідає. 2. Може бути допущений до підземних робіт. 3. Потребує повторного обстеження через один рік. Працівники, які отримали даний висновок, за своїми професійно важливими психофізіологічними якостями мінімально відповідають професійним вимогам до конкретної діяльності та можуть бути допущені до виконання робіт підвищеної небезпеки з обмеженнями (визначаються індивідуально лікарем - психофізіологом залежно від виду робіт і конкретних умов професійної діяльності).
4	1. За своїми психофізіологічними якостями професійним вимогам до працівника, який виконує підземні роботи, не відповідає. 2. Не рекомендується допускати до підземних робіт. Працівники, які отримали даний висновок, за своїми професійно важливими психофізіологічними якостями не відповідають професійним вимогам конкретної діяльності та не можуть бути допущені до виконання робіт підвищеної небезпеки.

Групи придатності за висновками психофізіологічної експертизи [2]

Під час обстеження оцінюють увагу, пам'ять, стійкість до стресу, орієнтацію в просторі, стійкість до монотонії, швидкість реагування та інші професійно важливі якості. Періодичність експертизи визначають за гігієнічною класифікацією праці, затвердженою наказом МОЗ України від 27.12.2001 № 528 [1]. Висновок з оцінкою професійно важливих якостей і придатності до різних видів робіт підвищеної небезпеки передають комісії з медичних оглядів і службі охорони праці роботодавця [2].

Головний навчально-методичний центр

Карта психофізіологічної експертизи № 18-1/1

Вид робіт: Усі види підземних робіт

Іванов Іван Іванович
(Прізвище, ім'я, по батькові)

Дата народження: 01.01.55 *Ідентифікаційний код: 1234567890*

Код ЄДРПОУ місця роботи 12345678

	Психофізіологічне дослідження	Оцінка	Примітка
1.	*Сенсомоторні реакції*	*49.33*	
2.	*Увага*	*51.65*	
3.	*Швидкість переключення уваги*	*41.91*	*Результат негативний*
4.	*Пам'ять зорова та слухова*	*42.53*	*Результат негативний*
5.	*Емоційна стійкість та почуття тривоги*	*47.26*	
6.	*Втома*	*42.46*	*Результат негативний*
7.	*Необалість*	*40.32*	*Результат негативний*

Загальна оцінка: **44.0** *Група ПФЕ:* **4**

Висновок психофізіологічної експертизи:
1. За своїми психофізіологічними якостями професійним вимогам до працівника, який виконує підземні роботи, не відповідає.
2. Не рекомендується допускати до підземних робіт.

Лікар-психофізіолог _____
(підпис і печатка лікаря)

Зразок картки психофізіологічної експертизи [2]

Автори системи очікували, що аварійність технічних систем зменшиться на 40–70 % залежно від виду й умов діяльності, кількість техногенних катастроф — на 20–25 %, а травматизм через «людський фактор» — на 40–45 % [1]. Серед нормативних підстав експертизи журнал навів, зокрема, наказ МОЗ України від 21.05.2007 № 246 про порядок проведення медичних оглядів працівників певних категорій і наказ МОЗ України від 04.04.2006 № 197 про психофізіологічні критерії й методи для ергономічної сертифікації нових технологій, машин і обладнання [2].

REFERENCES

1. Aktualnost i sistema psikhofiziologicheskoy ekpertizy rabotnikov vypolnyayushchikh raboty povyshennoy opasnosti v Ukraine. Sudovo-psikhologichna ekspertiza. Zastosuvannya poligrafa i spetsialnikh znan v yuridichniy praktitsi : vebsayt. 2013. 27 lip. URL: https://expertize-journal.org.ua/normativnie-documenti/172-aktualnost-i-sistema-psikhofiziologicheskoj-ekpertizy-rabotnikov-dlya-vypolneniya-rabot-povyshennoj-opasnosti (data zvernennia: 04.11.2026). [in Russian].

2. Pravovye osnovy meditsinskoy psikhofiziologicheskoy ekspertizy v Ukraine. Sudovo-psikhologichna ekspertiza. Zastosuvannya poligrafa i

spetsialnikh znan v yuridichniy praktitsi : vebsayt. 2013. 26 lip. URL: https://expertize-journal.org.ua/normativnie-documenti/171-pravovye-osnovy-psikhofiziologicheskoj-ekspertizy-v-ukraine (data zvernennia: 04.11.2026). [in Russian].

Читачі також шукають

- Реєстр методик проведення судових експертиз[1]
- Заява з показаннями свідка, засвідчена нотаріально: позиція Верховного Суду[2]
- 28 типових зразків заяв і клопотань до суду[3]
- Висновок експерта як доказ: правові позиції Верховного Суду[4]
- База правових позицій Верховного Суду[5]

СТАНЬТЕ АВТОРОМ ЖУРНАЛУ

Судова експертиза потребує дослідників, які не бояться складних запитань. Якщо ви науковець, судовий експерт, адвокат, психолог чи здобувач наукового ступеня, надсилайте свої статті до редакції: журнал публікує дослідження з юридичної психології, судово-психологічної експертизи, застосування поліграфа та спеціальних знань у юридичній практиці. Публікація безкоштовна, статтям редакція присвоює DOI, а читають їх ті, хто щодня працює в судах. Приєднуйтеся до спільноти судових експертів і дослідників: вимоги до статей і тез наведено далі.

QR-код відкриває цей номер на сайті; архів усіх номерів[6].

ПОТРІБЕН СУДОВИЙ ЕКСПЕРТ?

Якщо у справі, яку розглядає суд, виникли питання, що потребують спеціальних знань у галузі психології, зокрема щодо моральних страждань, психологічного стану учасника процесу, інтересів дитини чи психофізіологічного дослідження із застосуванням поліграфа, зверніться до редакції. Допоможемо визначитися з видом експертизи, сформулювати питання експертові й знайти фахівця з належною кваліфікацією.

Запит — через форму «Консультація» на сайті журналу[7] або за телефоном +38 (093) 476-72-60.

REFERENCES

1. Reiestr metodyk provedennia sudovykh ekspertyz [Register of Methodologies for Conducting Forensic Examinations]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. URL: https://expertize-journal.org.ua/reestr-metodik-sud-expertiz (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

2. Zaiava z pokazanniamy svidka, zasvidchena notarialno: pozytsiia Verkhovnoho Sudu [A Witness Statement Certified by a Notary: The Position of the Supreme Court]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. URL: https://expertize-journal.org.ua/normativnie-documenti/5752-zayava-z-pokazannyami-svidka-pidpis-yakogo-zasvidchuetsya-notarialno-v-gpk-nadannya-pokazan-svidkiv-shlyakhom-posvidchennya-notariusom-ne-spriyae-vsebichnomu-zabezpechennyu-prava-uchasnikiv-spravi-staviti-pitannya-v-tsivilnomu-protsesi-pozitsiya-verkhovnogo-sudu (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

3. 28 typovykh zrazkiv zaiav i klopotan do sudu [28 Model Templates of Applications and Motions to the Court]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. URL: https://expertize-journal.org.ua/normativnie-documenti/1076-zbirnik-zrazkiv-klopotan-pro-vidkladennya-rozglyadu-spravi-u-zv-

yazku-iz-vprovadzhennyam-karantinu-stanom-na-20-bereznya-2020-ta-ti-povi-zrazki-zayav-yaki-podayutsya-do-sudu (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

4. Vysnovok eksperta yak dokaz: pravovi pozytsii Verkhovnoho Sudu [Expert Opinion as Evidence: Legal Positions of the Supreme Court]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. URL: https://expertize-journal.org.ua/normativnie-documenti/5121-pozitsiya-vs-visnovok-eksperta-ne-e-nalezhnim-ta-dopustimim-dokazom-yakshcho-u-nomu-ne-zaznacheno-shcho-ekspert-obiznanij-pro-kriminalnu-vidpovidalnist-za-zavidomo-nepravdivij-visovok-i-shcho-takij-visnovok-pidgotovleno-dlya-podannya-do-sudu (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

5. Baza pravovykh pozytsii Verkhovnoho Sudu [Database of Legal Positions of the Supreme Court]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. URL: https://expertize-journal.org.ua/baza-pravovykh-pozytsii-verkhovnoho-sudu (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

6. Arkhiv nomeriv zhurnalu. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. URL: https://expertize-journal.org.ua/nomera (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

7. Konsultatsiia: zapyt na provedennia sudovoi psykholohichnoi ekspertyzy, doslidzhennia [Consultation: Request for a Forensic Psychological Examination or Study]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. URL: https://expertize-journal.org.ua/konsultacia (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

Вимоги до статей і тез авторів

ЗАГАЛЬНІ УМОВИ

1. Редакція розміщує статті й тези авторів у мережі Інтернет на офіційному сайті видання. Статті й тези в журналі публікуються безкоштовно.
2. Приймаються статті (до 15 аркушів) і наукові тези доповідей (до 5 аркушів) з тематики журналу, що не публікувалися й не подавалися до друку раніше. Надсилаючи текст, автор, якщо інше не передбачено угодою з редакцією, передає журналу право на виняткову публікацію роботи на безстроковий термін і зберігає право використовувати її текст у подальших працях з посиланням на першу публікацію в журналі.
3. Автор відповідає за зміст роботи, достовірність фактичних даних, цитат, власних імен і географічних назв, а також за відсутність у матеріалі даних, що не підлягають відкритій публікації.
4. Редакція може здійснювати наукове й літературне редагування, за потреби — рецензування, і має право відхилити матеріал, що не відповідає вимогам або тематиці видання, містить плагіат чи поданий із порушенням строку. Виявлений плагіат є безумовною підставою для відхилення.
5. Протягом тижня після отримання статті (тез) редакція повідомляє автора електронною поштою про прийняття матеріалу до публікації.

ОФОРМЛЕННЯ ПУБЛІКАЦІЇ

1. Індекс УДК[1]; відомості про авторів: прізвище, ім’я та по батькові, науковий ступінь, вчене звання, місце роботи, країна (для іноземних авторів). Прізвище та ім’я латиницею подають за офіційними правилами транслітерації[2].
2. Назва публікації стисло відображає її зміст; анотацію подають після назви мовою публікації та українською мовою.
3. Файл Microsoft Word: шрифт Times New Roman, кегль 14, інтервал 1,5, абзацний відступ

1,25 см, береги — 2 см. Рядки: УДК; ім'я та прізвище автора (праворуч, напівжирним); установа, науковий ступінь, вчене звання, посада; назва великими літерами (посередині); анотації; текст.

4. Посилання в тексті — у квадратних дужках із номером джерела і сторінкою, напр. [1, с. 25]; список використаних джерел — наприкінці тексту за ДСТУ 8302:2015. Інтернет-посилання супроводжуються повними адресами URL.
5. Ілюстрації, графіки й таблиці розміщують безпосередньо в тексті там, де вони потрібні за змістом.
6. Структура статті: постановка проблеми та її актуальність; зв'язок із науковими й практичними завданнями; аналіз останніх досліджень; невирішені частини проблеми; мета; виклад основного матеріалу; висновки й перспективи. Структура тез: актуальність, мета, матеріали й методи, результати, висновки, список літератури.

ПОРЯДОК ПОДАННЯ

Статтю (тези) надсилають з дотриманням термінів виходу номерів[3] на електронну пошту заступника головного редактора за напрямом: психологічні науки — д-р психол. наук, професор Євдокимова Н. О. (yevdokymova@ukr.net); юридичні науки — д-р юрид. наук, професор Кириченко О. А. (alankir23@ukr.net), або головному редактору канд. психол. наук, доценту, ветерану війни — учаснику бойових дій, суб'єкту ветеранського підприємництва Назарову О. А. (nazarovua@ukr.net). Назва файлу: «прізвище_стаття» або «прізвище_тези», напр. Шевченко_стаття. Студенти (курсанти, слухачі) додають скан рецензії наукового керівника. Отримання матеріалів редакція підтверджує.

Authors from abroad prepare the paper according to the publication requirements of their country, add a short abstract in Ukrainian and send a Microsoft Word file to nazarovua@ukr.net named "surname_article" or "surname_theses".

Персональні дані авторів використовуються лише для внутрішніх завдань видання й не передаються стороннім особам; надсилання матеріалів означає згоду автора

на їх обробку відповідно до Закону України «Про захист персональних даних». Повний текст вимог — на сайті журналу[4].

REFERENCES

1. Universalna desiatkova klasyfikatsiia (UDK) : onlain-dovidnyk. Teacode. URL: https://teacode.com/online/udc (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

2. Pro vporiadkuvannia transliteratsii ukrainskoho alfavitu latynytseiu : postanova Kab. Ministriv Ukrainy vid 27.01.2010 № 55. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-2010-%D0%BF (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

3. Terminy vykhodu nomeriv. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. URL: https://expertize-journal.org.ua/termini-vikhodu (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

4. Vymohy do oformlennia statei i tez [Requirements for Articles and Abstracts]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. URL: https://expertize-journal.org.ua/vimogi-do-oformlennya (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

Відомості про журнал

ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

Назва: реферативно-науковий журнал «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці» (*Forensic Psychological Examination. Application of Polygraph and Special Knowledge in Legal Practice*). Електронне (online) видання.

Ідентифікатори: ISSN 2521-1463 (Online); штриховий код EAN-13 для періодичних видань 9772521146000; державний український ідентифікатор медіа R40-05509; префікс DOI 10.53672 (Crossref), DOI журналу 10.53672/ej.

Засновник і видавець: кандидат психологічних наук, доцент, ветеран війни — учасник бойових дій, суб'єкт ветеранського підприємництва Назаров Олег Анатолійович. Внесений Державним комітетом телебачення і радіомовлення України до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції (свідоцтво серія ДК № 8355 від 09.06.2025; види діяльності: видавнича діяльність, розповсюдження видавничої продукції). Статус суб'єкта ветеранського підприємництва підтверджено витягом з Єдиного державного реєстру ветеранів війни від 31.10.2026 № 31102026-00003569 (Міністерство у справах ветеранів України)[3].

Видається за сприяння ТОВ «Київський міжнародний судово-експертний інститут психологічної експертизи і досліджень на поліграфі» (ТОВ «Інститут психологічної експертизи і поліграфа»); міжнародний ідентифікатор наукової організації ROR 02xc7et08[2].

Галузь: юридичні, психологічні науки. **Періодичність:** 1 раз на два місяці. **Мови видання:** українська, англійська.

Увага! Електронне видання не внесено до затвердженого Міністерством освіти і науки України переліку наукових фахових видань України.

ПРАВОВІ ПІДСТАВИ

Видання пройшло державну реєстрацію як онлайн-медіа та включене до Реєстру суб'єктів у сфері медіа відповідно до Закону України «Про медіа» (ідентифікатор медіа R40-05509). Види електронних видань, їхні вихідні відомості та правила їх розміщення визначає ДСТУ 7157:2010 «Інформація та документація. Електронні видання. Основні види та вихідні відомості»; на електронні видання поширюються також ДСТУ 3017:2015 «Інформація та документація. Видання. Основні види. Терміни та визначення понять» і ДСТУ 4861:2007 «Інформація та документація. Видання. Вихідні відомості».

МЕТА, ГАЛУЗЬ І ПРОБЛЕМАТИКА

Журнал спрямований на втілення в Україні європейських практик наукової самоорганізації, згуртування вітчизняної професійної спільноти науковців, психологів, поліграфологів, правознавців і судових експертів навколо обговорення актуальних теоретико-прикладних проблем спеціальних знань, які застосовуються в юридичній діяльності, зокрема тих, що перебувають у стадії наукової розробки.

Видання присвячене питанням теорії і практики судово-психологічної експертизи, застосування поліграфа та інших спеціальних знань у юридичній діяльності, сучасному судочинстві, навчанні, тренінгу, формуванню професійно важливих якостей представників юридичних професій (експертів, слідчих, суддів, прокурорів, адвокатів, юристів). До журналу приймаються статті проблемного характеру з цивільного, адміністративного, кримінального, кримінального процесуального та інших галузей права, а також із судової психології та інших напрямів психологічної науки, пов'язаних із судово-психологічною експертизою, використанням поліграфа і спеціальних знань у юридичній практиці. Редакція запрошує до співпраці докторів і кандидатів наук, молодих учених, а також усіх, хто займається науково-практичною діяльністю з цієї проблематики.

The journal is devoted to topical issues of the theory and practice of forensic psychological examination,

the use of the polygraph and other special knowledge in legal activities, modern legal proceedings, education and training of representatives of legal professions (experts, investigators, judges, prosecutors, attorneys, lawyers).

СТРУКТУРА ВИДАННЯ (ЗА ПОЛОЖЕННЯМ ПРО ЖУРНАЛ)

- Реферати, анотації та бібліографічні описи щодо застосування спеціальних знань: новини науки та прикладної діяльності; міжнародний досвід і співробітництво.
- Наукові публікації (статті): теорія та історія застосування спеціальних знань; судово-психологічна експертиза: методичні підходи до вирішення завдань; проблемні аспекти застосування поліграфа; правове та науково-прикладне забезпечення професійної діяльності; точка зору фахівця; юридична практика; інновації наукової школи юриспруденції професора Аланкіра; сторінка вченого.

ПОЛІТИКА ВІДКРИТОГО ДОСТУПУ

Видання практикує політику негайного відкритого доступу до опублікованого змісту, підтримуючи принципи вільного поширення наукової інформації та глобального обміну знаннями задля загального суспільного прогресу.

This publication practices a policy of immediate open access to published content, upholding the principles of the free flow of scientific information and the global exchange of knowledge.

ІСТОРІЯ ВИДАННЯ

Журнал створено у травні 2016 р. кандидатом психологічних наук, доцентом, експертом-поліграфологом, правознавцем О. А. Назаровим з метою популяризації можливостей судово-психологічної експертизи, застосування поліграфа як ефективних інструментів сучасної психологічної науки у вирішенні найвідповідальніших правових проблем і ситуацій, а також використання інших напрямів спеціальних знань у юридичній практиці (економічних, товарознавчих, медичних, військових, криміналістичних тощо). Редакційну колегію сформовано у квітні 2017 р. під час ISSN-реєстрації видання в міжнародній базі періодичних видань.

БАЗИ ДАНИХ, РЕЄСТРИ ТА БІБЛІОТЕКИ

Журнал включено до інтернет-баз даних наукових видань, державних реєстрів медіа та бібліотек:

- Реєстр суб'єктів у сфері медіа (Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення), ідентифікатор медіа R40-05509[4]
- Google Scholar (Google Академія)[5]
- ISSN International Centre — ISSN Portal, запис 2521-1463[6]
- Crossref — член-реєстрант DOI, префікс 10.53672[7]
- Реєстр наукових видань України (УкрІНТЕІ)[8]
- Polska Bibliografia Naukowa (PBN)[9]

КОНТАКТНА ІНФОРМАЦІЯ

Поштова адреса: 01001, м. Київ-1, вул. Хрещатик, 22, абонентська скринька В-62.
Mailing address: Khreshchatyk Str. 22, P.O. Box V-62, Kyiv-1, 01001, Ukraine.

Засновник — видавець (з усіх питань діяльності журналу): канд. психол. наук, доцент, ветеран війни — учасник бойових дій, суб'єкт ветеранського підприємництва Назаров Олег Анатолійович; тел. +38 (093) 476-72-60; e-mail: nazarovua@ukr.net.

Заступники головного редактора: д-р психол. наук, професор Євдокимова Наталя Олексіївна, тел. +38 (050) 493-72-81, e-mail: yevdokymova@ukr.net; д-р юрид. наук, професор Кириченко Олександр Анатолійович, тел. +38 (068) 760-60-26, e-mail: alankir23@ukr.net.

Сайт: expertize-journal.org.ua[10]; e-mail редакції: info@expertize-journal.org.ua.

Електронна сторінка цього номера[1]. Джерело відомостей: сторінка «Про реферативно-наукове видання» на сайті журналу[3].

REFERENCES

1. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi [Forensic Psychological Examination. Application of Polygraph and Special Knowledge in Legal Practice]. 2018. № 2 (19). DOI: https://doi.org/10.53672/ej.2.2018. URL: https://expert-

ize-journal.org.ua/nomera/19769-2018-2-19 (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

2. Kyivskyi mizhnarodnyi sudovo-ekspertnyi instytut psykholohichnoi ekspertyzy i doslidzhen na polihrafi [Kyiv International Forensic Institute of Psychological Examination and Polygraph Research] : zapys u reiestri naukovykh orhanizatsii Research Organization Registry (ROR). URL: https://ror.org/02xc7et08 (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

3. Vytiah z Yedynoho derzhavnoho reiestru veteraniv viiny vid 31.10.2026 № 31102026-00003569 [Extract from the Unified State Register of War Veterans of 31.10.2026 No. 31102026-00003569] : vidomosti pro subiekta veteranskoho pidpryiemnytstva (Nazarov Oleh Anatoliiovych) / Ministerstvo u spravakh veteraniv Ukrainy. Opryliudneno na storintsi "Pro naukovo-referatyvne vydannia" saitu zhurnalu. URL: https://expertize-journal.org.ua/o-nauchnom-izdanii (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

4. Vytiah z Reiestru subiektiv u sferi media shchodo online media "Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi" (identyfikator media R40-05509). Natsionalna rada Ukrainy z pytan telebachennia i radiomovlennia. URL: https://drive.google.com/file/d/1YG1vbKwA5qQ2HXbKIKXVNeZs4tcUPtaw/view (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

5. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi [Forensic Psychological Examination. Application of Polygraph and Special Knowledge in Legal Practice] : profil u Google Akademii (Google Scholar). URL: https://scholar.google.com/citations?user=EaNiTNMAAAAJ (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

6. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi [Forensic Psychological Examination. Application of Polygraph and Special Knowledge in Legal Practice] : zapys ISSN 2521-1463. ISSN Portal. ISSN International Centre. URL: https://portal.issn.org/resource/ISSN/2521-1463 (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

7. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi [Forensic Psychological Examination. Application of Polygraph and Special Knowledge in Legal Practice] : zapys zhurnalu v Crossref (prefiks DOI 10.53672). DOI: https://doi.org/10.53672/ej. [in Ukrainian].

8. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi [Forensic Psychological Examination. Application of Polygraph and Special Knowledge in Legal Practice] : zapys u Reiestri naukovykh vydan Ukrainy. UkrINTEI. URL: http://nfv.ukrintei.ua/view/614090f159cc1d06af650872 (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

9. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi [Forensic Psychological Examination. Application of Polygraph and Special Knowledge in Legal Practice] : zapys u Polska Bibliografia Naukowa (PBN). URL: https://pbn.nauka.gov.pl/core/#/journal/view/648237294097070b7dded6b3/9b3b60a2-d524-45ec-8e49-95ff3cacdb78 (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

10. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi [Forensic Psychological Examination. Application of Polygraph and Special Knowledge in Legal Practice] : vebsait. URL: https://expertize-journal.org.ua/ (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

ЕЛЕКТРОННЕ НАУКОВЕ ВИДАННЯ

Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці

Реферативно-науковий online журнал

2018, № 2 (19) (березень – квітень 2018 р.)

Засновник, видавець, відповідальний за випуск — Назаров О. А.

Видається за сприяння Київського міжнародного судово-експертного інституту психологічної експертизи і досліджень на поліграфі (ROR 02xc7et08).

Формат А4 (210×297 мм). Гарнітура Source Serif 4. Обсяг 62 с.

Ідентифікатор медіа R40-05509. ISSN 2521-1463 (Online).

Видавник Назаров О. А. Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції серія ДК № 8355 від 09.06.2025.

01001, м. Київ-1, вул. Хрещатик, 22, а/с В-62. Тел. +38 (093) 476-72-60. E-mail: nazarovua@ukr.net

expertize-journal.org.ua